

AL PARTIDULUI LIBERAL DEMOCRAT DIN MOLDOVA

Adoptat la Congresul VIII extraordinar al PLDM din 09 septembrie 2018

Cuprins:

Preambul

1. Valorile, principiile și obiectivele PLDM
2. 5 provocări majore
3. Nevoia unei economii puternice
4. Capturarea statutului de drept
5. Sărăcia și depopularea
6. Decuplarea de modernitate
7. Provocări de securitate

Încheiere

Preambul

Republica Moldova se confruntă cu cea mai grea perioadă din istoria sa. Instituțiile statului nu funcționează, organele electiv de toate nivelele au fost supuse și reconfigurate. Întregul mecanism al puterii politice și administrative este controlat de un grup restrâns de persoane. Republica Moldova s-a transformat într-o țintă a grupărilor mafioate, iar sistemul bancar este folosit în mod deschis pentru spălări de bani. Riscul de a pierde susținerea partenerilor europeni și americani este cât se poate de real.

Într-o lume profund afectată de criză economică și pe fundalul unei situații interne marcate de instabilitate politică, cetățenii simt mai mult ca oricând necesitatea unor reforme fundamentale care ar fi capabile să asigure cetățenilor un nivel de viață decent. Partidul Liberal Democrat din Moldova își revendică din nou poziția de lider în promovarea și implementarea transformărilor necesare pentru asigurarea prosperității țării și a cetățenilor săi.

Asumarea acestui rol este fundamentat pe rezultatele și experiențele trecute ale guvernelor PLDM. Nu am rămas niciodată la nivelul promisiunilor, ci am știut de fiecare dată să căutăm cele mai eficiente căi pentru obținerea rezultatelor scontate. Alegerile parlamentare din 2009, 2010, 2014 și cele locale din 2011 și 2015 au oferit Partidului Liberal Democrat mandatul pentru participarea la guvernarea țării la nivel central și local. Chiar și în circumstanțe foarte complicate, PLDM a pus bazele principalelor transformări care au urmărit bunăstarea cetățenilor.

De la fondare și până în prezent, dar mai ales trecând prin experiența a 6 ani de guvernare, și a atacurilor fără precedent asupra sa din partea foștilor parteneri politici, PLDM a confirmat că dispune de oameni pregătiți pentru a acționa responsabil la nivel local, național și internațional pentru apărarea intereselor cetățenilor țării. PLDM trebuie să rămână în continuare partidul unei noi generații de politicieni, buni specialiști în toate domeniile vieții social-economice, cu o viziuni clare privind dezvoltarea țării, care depășește limita administrării curente sau a unui mandat.

Prezentul Program Politic este expresia viziunii PLDM asupra viitorului Republicii Moldova. Scopul de bază al acestui Program este modernizarea Republicii Moldova și depășirea decalajului civilizațional în raport cu occidentul și lumea liberă.

În cei 6 ani de guvernare PLDM a reușit semnarea acordului de Asociere cu Uniunea Europeană, redirectionarea comerțului și afacerilor spre spațiul european. Scopul nostru imediat este obținerea statutului de țară candidat la aderare la Uniune Europeană, și modernizarea țării prin implementarea întregului set de reforme necesare acestui proces. Viziunile politice expuse aici reprezintă cheia realizării acestui deziderat, care va asigura

bunăstarea în Republica Moldova și va permite consolidarea unei societăți democratice durabile.

Valorile, principiile și obiectivele PLDM

Valorile conservatoare de care se ghidează PLDM reprezintă un set complex de atitudini pe care membrii partidului le cred definitorii în activitatea politică, administrativă și comportamentul individual cotidian. Valorile se referă la familie, proprietatea privată, tradiție, creștinism, democrație, libertate, egalitate, responsabilitate, solidaritate și subsidiaritate, care își găsesc expresia și în principii, cum ar fi: supremația legii, caracterul democratic al guvernării, performanța clasei politice, economia de piață liberă, comunicarea permanentă cu cetățenii, protecția mediului, deschiderea față de circuitele internaționale, respectul pentru diversitatea culturală, pentru tradiție, familie și comunitate.

Libertatea este valoarea supremă în orice societate democratică și convingerea PLDM este că aceasta constituie dreptul natural inalienabil al oricărui individ și piatra de temelie a prosperității și progresului. Cetățenii Moldovei sunt născuți liberi și nici o guvernare nu poate fi considerată legitimă dacă încearcă să limiteze sau să submineze libertatea indivizilor.

Supremația legii – legea supremă a țării este Constituția. Actele normative emise de administrația publică reies din prevederile constituționale și legislația existentă. Toate acțiunile întreprinse de orice cetățean, instituție sau persoană juridică sunt realizate în cadrul și în limita câmpului legal existent.

Democrația reprezintă opțiunea fundamentală pentru asigurarea unei administrări moderne. Regimul democratic dispune de un șir de caracteristici cum sunt: sistemul pluripartit, libertatea organizațiilor neguvernamentale, vot liber și universal, separarea puterilor în stat, sistem parlamentar dezvoltat.

Egalitatea reprezintă valoarea universală care pune în evidență atât oportunitățile pe care le au cetățenii, cât și exercitarea libertății într-un mod similar, indiferent de condițiile individuale ce țin de rasă, sex, etnie sau religie.

Responsabilitatea rezidă în conștientizarea limitelor pe care trebuie să le aibă libertatea, astfel încât aceasta să nu degenereze în subminarea valorilor colective pe care se bazează societatea. Responsabilitatea este în primul rând una individuală și PLDM consideră că este necesară promovarea viziunii în cauză atât în cazul întregii clase politice, cât și în realizarea actului de guvernare.

Solidaritatea constituie esența naturii sociale a individului și asigurarea condiției umane. În societățile, unde cetățenii își realizează aspirațiile individuale și profesionale la interfața între responsabilitate, individualism și solidaritate, se ajunge la formula socială care contribuie la modernizarea continuă a domeniului politic și social. Capitalul uman, sub formă de cultură civică, nu doar individuală, contribuie la maximizarea bunăstării generale.

Subsidiaritatea reprezintă baza pentru asigurarea autoguvernării la toate nivelurile. Ori de câte ori este posibil, cetățenii trebuie lăsați să se autogverneze. În materie de guvernare, individul are prioritate în fața comunității locale, iar comunitatea locală – în fața statului. Statul trebuie să ofere comunităților posibilitatea și mecanismul de a lua decizii, iar comunitățile mai mari către cele mai mici, pentru ca acestea să își decidă viitorul pe baza resurselor și nevoilor locale.

PLDM se ghidează în activitatea sa politică de principiile care reprezintă fundamentul regimurilor politice occidentale și cadrul adecvat al perpetuării civilizației.

Performanța clasei politice stabilește volumul de bine, de dreptate, de bunăstare, de fericire, de adevăr aduse oamenilor de un sistem politic concret.

Economia de piață încurajează și sprijină inițiativa privată, precum și dreptul la proprietate. Economia de piață așează libertatea la baza edificiului economic și social, consumatorul având dreptul la suveranitate economică.

Raportul dintre cerere și ofertă determină principiile de stabilire a priorităților economice și a metodelor de organizare și producere, iar prețul este cel mai important instrument de reglare a accesului la bunurile economice.

Comunicarea și transparență cu cetățenii, instituții ale statului și societatea civilă în activitățile și acțiunile întreprinse de către PLDM în procesul de guvernare a țării.

Protecția mediului – acțiunile realizate de PLDM sunt legate de principiile guvernării durabile enunțate în cadrul Declarației de la Primul Summit al Pământului de la Rio de Janeiro din 1992, care prevăd respectarea 27 de principii și care reprezintă baza dezvoltării durabile.

Deschiderea față de circuitele internaționale care oferă noi posibilități, experiențe și șanse de dezvoltare pentru cetățenii Republicii Moldova.

Respectul pentru diversitatea culturală, pentru tradiție, familie și comunitate.

În problema identității lingvistice și etnice a cetățenilor Republicii Moldova, convingerea fermă a PLDM este că autoidentificarea etnică, lingvistică, religioasă sau de altă natură a persoanei reprezintă alegerea individuală și imixtiunea statului în acest proces este ilegală prin definiție. În același timp, statul va garanta limbii române statutul de limbă oficială. Cunoașterea ei este obligatorie pentru toți cetățenii. Statul nu va accepta creșterea artificială a unei minorități, utilizând o altă limbă ca mijloc de presiune.

Statul nu va discrimina indivizii care manifestă o loialitate suplimentară față de statele vecine, în mod particular, pornind de la specificul relațiilor istorice. PLDM acceptă dezideratul unirii Republicii Moldova cu România, ca pe o expresie firească a idealului membrilor săi.

Obiectivele PLDM

Obiectivele PLDM sunt multiple și se referă atât la procesul permanent de consolidare a partidului, cât și la rolul acestuia în viața politică a țării.

În plan intern, PLDM își propune să-și reafirme poziția de cel mai important partid de orientare democratică și proeuropeană de pe scena politică, inclusiv prin consolidarea permanentă a structurilor sale de partid, și menținerea climatului pentru dezbateri și competiție a ideilor. Considerăm acest model drept cel mai sigur și eficient de implicare politică democratică autentică, și de utilizare a energiilor creatoare ale membrilor săi.

În contextul întregii societăți, PLDM va insista pe implementarea Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană. Obiectivul major al PLDM este obținerea statului de țară candidat la aderare la Uniunea Europeană. PLDM va propune politici structurate pe principalele domenii ale vieții politice, economice și sociale. Participarea la viața politică impune o activitate constantă pentru elaborarea soluțiilor la crizele și provocările pe care le are de înfruntat societatea moldovenească și calitatea unui partid este determinată de capacitatea acestuia de a formula soluții în beneficiul cetățenilor într-un mod constant, nu doar în ajunul campaniilor electorale.

5 PROVOCĂRI MAJORE

La fel ca și generațiile de până la noi, trăim printr-o perioadă de incertitudine și nevoie de schimbare. Dar mai mult ca niciodată Republica Moldova are nevoie de democrație, justiție și stat de drept. Lipsa tradiției democratice dar și a experienței politice a generat unul dintre cele mai mari eșecuri ale statului – alunecarea spre dictatură și mafiotizarea statului.

În astfel de momente, țara noastră are nevoie de mecanisme sigure de separare a puterii, dar și de responsabilizare politică pentru actul guvernării. Republica Moldova are nevoie de o putere politică reprezentativă puternică și stabilă, capabilă să ia decizii pe termen lung. Un nou guvern PLDM va da stabilitate și certitudine, dar cel mai important va relua procesul de modernizare a țării stopat odată cu uzurparea puterii de către Partidul Democrat. În acest fel, ne vom asigura că Republica Moldova nu doar răspunde provocărilor viitorului, ci că și oportunitățile pe care le creează aceste provocări.

Acest program politic oferă viziunea PLDM asupra Republicii Moldova nu doar pentru următorii cinci ani, ci pentru anii și deceniile ce vor urma. Este un program de guvernare, dar este și o declarație că intenționăm să realizăm ceea ce puține guverne au încercat: vom lua deciziile mari, uneori dificile, pe termen lung, necesare viitorului nostru și generațiilor viitoare. În acest moment, credem că Republica Moldova se confruntă cu câteva provocări majore, fiecare necesitând o conducere puternică, un efort concertat și o politică inteligentă care să se adreseze.

NEVOIA UNEI ECONOMII PUTERNICE.

Trebuie să valorificăm cât mai mult punctele forte existente, să investim în infrastructură și oameni, să urbanizăm țara, prin dezvoltarea unor piețe regionale, precum și să ne asigurăm că economia poate crește în întreaga țară. Fără o economie puternică, nu putem garanta securitatea noastră, prosperitatea noastră personală, serviciile noastre publice sau comunitățile mulțumite și durabile. Asigurarea unui nivel decent de bunăstare, o economie dezvoltată, competitivă pe plan european și regional, ceea ce reprezintă o perspectivă firească și indispensabilă în contextul geografic în care se află Republica Moldova.

CAPTURAREA STATULUI DE DREPT.

Trebuie să refacem funcționalitatea statului. Trebuie să obținem funcționalitate legilor și a instituțiilor. Avem nevoie de sisteme legislative care să garanteze imunitatea statului în fața oricăror încercări de uzurpare a puterii. Va trebui să implementăm răspunderea politică pentru actul guvernării. Consolidarea regimului democratic, unde singura regulă de joc este concurența liberă și alternanța pașnică la putere, unde drepturile omului sunt respectate și protejate de lege, fără nici o excepție.

SĂRĂCIA ȘI DEPOPULAREA.

Trebuie să răspundem realității unei societăți în curs de îmbătrânire, confruntate cu un puternic fenomen imigraționist, asigurând siguranța oamenilor în vârstă și îngrijindu-i pe cei cu condiții de sănătate pe termen lung, asigurându-ne că suntem cinstiți pentru generațiile mai tinere. Sistemul de sănătate și asistență socială. Dezvoltarea durabilă a țării prin urbanizare și a unor mecanisme durabile în mediu rural.

DECUPLAREA DE MODERNITATE.

Republica Moldova are un handicap civilizațional care se agravează an de an. Integrarea Republicii Moldova în spațiul european trebuie să devină o alegere civilizațională. Decalajul tehnologic este uriaș, și poate fi depășit doar prin investiții serioase în educație. Fiecare copil trebuie tratat ca pe o resursă inestimabilă, iar educația lui trebuie să devină o prioritate absolută. Reorientarea sistemului educațional spre științele exacte trebuie să devină o prioritate.

PROVOCĂRI DE SECURITATE.

Problematika de securitate a statului nu trebuie privită doar sub aspectul amenințărilor de ordin militar sau separatiste. Republica Moldova trebuie să scape de dualitate, manifestată în toate domeniile – religios, lingvistic, administrativ etc. Securitate energetică prin diversificarea furnizorilor.

Reunificarea țării prin intermediul activităților politice, economice, culturale și sociale, pornind de la prezumția că cetățenii de pe malul stâng al Nistrului sunt cetățeni ai Republicii Moldova, impuși în mod arbitrar să se supună unei grupări ce a monopolizat puterea, cu asistența statelor-terțe. Reformarea Armata. O colaborare strânsă cu NATO ca fiind unicul furnizor de securitate.

Abordarea acestor provocări se va baza pe un set de acțiuni și soluții, structurate în cadrul a 10 domenii de politici publice, care reprezintă rezumatul viziunii politice a procesului de dezvoltare, europenizare și modernizare a țării. Soluțiile, acțiunile și viziunile noastre reprezintă în același timp angajamentul PLDM față de cetățeni, societate și partenerii de dezvoltare. Dacă amânăm abordarea acestor provocări Republica Moldova riscă să devină mai slabă, mai săracă și mai instabilă.

NEVOIA UNEI ECONOMII PUTERNICE.

Stabilitate macroeconomică – condiție necesară pentru creștere și dezvoltare

Esența politicilor economice promovate de PLDM derivă din năzuința sa de a declanșa și asigura transformarea rapidă a economiei Republicii Moldova în una competitivă la scară europeană și globală.

Economia moldovenească este dominată de monopoluri, competitivitate, forță de muncă calificată și piețe de desfacere. O altă particularitate a economiei moldovenești este perpetuarea structurilor de producție perimate. În contextul situației în care țările din regiune înregistrează progrese competitive remarcabile, multe din produsele moldovenești au ajuns să nu mai fie competitive nici pe piața internă.

PLDM consideră monopolurile interne și scăderea competitivității, care a condus la pierderea piețelor de desfacere a avut implicații directe asupra fenomenului sărăciei extinse.

PLDM are convingerea că liberalizarea pieței interne și sporirea competitivității întreprinderilor moldovenești este factorul-cheie, care va asigura un viitor economic de succes al țării noastre, și va readuce emigranții moldoveni înapoi la familiile lor. Este evident că economia reală se bazează pe companii și întreprinzători reali. Pentru PLDM, competitivitatea economiei înseamnă capacitatea companiilor și întreprinzătorilor moldoveni de a crea produse și servicii cu valoare adăugată înaltă, la costuri relativ mici, concomitent cu promovarea politicii de diversificare a lor, accentuând importanța corespunderii standardelor internaționale ale calității și securității de consum. Consolidând o asemenea economie, Republica Moldova va fi în stare să facă față noilor provocări și să fructifice oportunitățile oferite de procesele de globalizare economică și integrare regională. În spiritul liberei concurențe, PLDM optează, pentru crearea condițiilor egale și non-intervenția guvernului în mod centralizat și arbitrar în sectoarele și domeniile economiei naționale. PLDM pledează pentru stimularea competitivității la nivelul întregii economii, încurajând și ajutând toate companiile care demonstrează dorință și capacitate de inovare și progres competitiv, astfel încât avantajele reale ale producătorilor moldoveni să se poată dezvolta în mod durabil. Pilonii acestei noi economii competitive vor fi **cunoștințele, investițiile, tehnologiile și spiritul antreprenorial.**

În vederea consolidării competitivității economice, PLDM pledează pentru înlăturarea barierelor instituționale și sistemice ce nu permit realizarea eficientă a avantajelor comparative pe care le are Republica Moldova.

Provocarea macroeconomică majoră pentru Republica Moldova este **inflația și gradul de capitalizare redus al economiei**. Într-un mediu puternic inflaționist rentabilitatea proiectelor investiționale scade esențial, iar costurile de producție cresc, astfel încât țara își pierde

treptat avantajul comparativ al unor costuri de producție mici. PLDM consideră că obiectivele de bază ale Băncii Naționale a Moldovei pe termen mediu sunt: **țintirea inflației și relaxarea prudentă a politicii monetare, cu diversificarea instrumentelor financiare.**

PLDM își va orienta eforturile spre echilibrarea politicii fiscal-bugetare, diminuarea influenței statului în economie, orientarea strictă a cheltuielilor bugetare spre direcțiile prioritare, asigurând funcționarea eficientă a instituțiilor bugetare, precum și utilizarea transparentă și eficientă a finanțelor publice.

Principalele elemente ale politicii bugetar-fiscale vor fi:

- trecerea la sistemul de repartizare a alocațiilor bugetare bazat pe programe și indicatori de performanță;
- stimularea politicilor publice care ținesc utilizarea justificată și eficientă a banului public;
- consolidarea capacităților de planificare a resurselor financiare în contextul elaborării cadrului bugetar pe termen mediu și asigurarea responsabilității instituțiilor beneficiare de alocații bugetare;
- asigurarea transparenței executării bugetului public național, inclusiv pe componentele acestuia și perioade de executare;
- eliminarea plăților quasi-fiscale și reglementarea transparentă și echilibrată a tarifelor aplicate de agenții economici furnizori de servicii de utilitate publică;
  - descurajarea practicii fondurilor extra-bugetare formate din așa-numitele venituri speciale și mijlocirea plăților pentru serviciile prestate populației prin bugetul de stat sau, după caz, bugetele autorităților publice locale.

Problemele majore în sistemul fiscal sunt legate nu doar de cotele mari ale contribuțiilor asigurărilor sociale de stat și TVA, dar și de complexitatea administrării acestora. PLDM susține introducerea cotei unice de impozitare a veniturilor personale, a corporațiilor și a veniturilor din capital, introducerea și aplicarea impozitului unic în agricultură, simplificarea mecanismului de restituire a TVA și îmbunătățirea sistemului de administrare fiscală.

Dezvoltarea sectorului privat – motorul creșterii economice

PLDM va susține, prin politicile sale, promovarea spiritului de antreprenor și îmbunătățirea cadrului normativ-legal din domeniul economic, reducerea numărului de controale și a procedurilor birocratice. În acest sens, PLDM își propune creșterea prestigiului activității antreprenoriale și recunoașterea de către societate a meritelor întreprinzătorului. PLDM pledează pentru dezvoltarea aptitudinilor antreprenoriale în rândul tinerilor și încurajarea acestora pentru inițierea afacerilor, simplificarea reglementărilor și a procedurilor de administrare a business-ului, încurajarea formării parteneriatelor public-private prin crearea și dezvoltarea cadrului legal-normativ adecvat, dezvoltarea serviciilor și rețelei de sprijin pentru afaceri.

PLDM, prin toată activitatea sa politică, va urmări dezvoltarea cadrului legislativ și instituțional favorabil dezvoltării IMM. Atenția acordată acestui domeniu pornește de la faptul că IMM-urile reprezintă sectorul cel mai dinamic și profitabil, fiind singura alternativă de dezvoltare în condițiile restructurării economiei naționale, demonopolizării și privatizării. În demersurile sale concrete, PLDM va promova: facilități fiscale pentru societățile cu activitate de producție; scutirea de la toate plățile obligatorii pentru importurile de utilaje și echipamente destinate activităților productive ale IMM-urilor; reexaminarea cadrului normativ-legal privind patenta de întreprinzător; acordarea de credite cu dobândă

subvenționată pentru absorbția șomajului; încurajarea înființării fondurilor de garantare a împrumuturilor pentru IMM-uri; crearea unui sistem simplificat de impozitare a IMM-urilor. PLDM va avea drept obiectiv și pentru perioadele următoare eliminarea oricăror forme de implicare excesivă administrativă, urmărind scopul depolitizării sistemului de relații guvern – sector privat, impunerea unor standarde de transparență și responsabilitate publică în activitatea organelor de control și instituțiilor de reglementare a pieței și inițierea unui dialog deschis cu reprezentanții sectorului privat.

PLDM consideră că ***birocrația și corupția sunt două flagele ale economiei strâns legate între ele***, eradicarea lor fiind posibilă prin comprimarea esențială și profesionalizarea sistemului de administrație publică. Actualul sistem nu răspunde adecvat noilor provocări cu care se confruntă Republica Moldova, nu este adaptat la funcționarea unei economii în condiții de piață și nu este prestigios pentru tineri. Domeniile de intervenție pe termen scurt vor fi: eradicarea corupției în sistemul de achiziții publice, sistemul de subvenționare a agriculturii și agențiile de reglementare ale pieței.

Necesitățile reale ale economiei Republica Moldova țin de forța de muncă cu un grad de pregătire mediu și înalt în domeniile tehnice. Însă sistemul educației profesionale nu poate să răspundă în mod adecvat acestei cereri. Statul investește prioritar în educația ***primară și terțiară***, în timp ce educația secundară profesională demonstrează o degradare continuă. PLDM va acorda maximă atenție anume sistemului de educație profesională, precum și specialităților tehnice din ciclul universitar. Investițiile publice în infrastructura de instruire și trai, asigurarea mobilității studenților și cadrelor didactice și integrarea sistemului educațional moldovenesc în programele și inițiative europene sunt câteva direcții prioritare de activitate pe care PLDM și le asumă.

În viziunea PLDM, reducerea costurilor administrării afacerilor poate fi realizată prin simplificarea reglementărilor în procesul de lansare și dezvoltare a afacerilor, eliminarea practicii discreționare a funcționarilor publici în aplicarea reglementărilor care determină o competiție incorectă pe piață, reducerea și evitarea dublărilor în activitatea organelor de control. Mai este necesară și reducerea la strictul necesar a hotărârilor de Guvern ce afectează predictibilitatea mediului de afaceri, consultarea obligatorie a proiectelor de reglementări ce au un impact asupra afacerilor cu reprezentanții mediului de afaceri și realizarea studiilor de impact pentru schimbările în politicile publice.

Tehnologiile sunt de o importanță critică pentru avansarea economiei pe scara valorică și consolidarea capacităților competitive. La etapa de dezvoltare la care se află Republica Moldova, sunt importante nu doar investițiile în generarea inovațiilor, dar mai ales investițiile în capacitățile de absorbție a tehnologiilor deja existente. Aceasta implică descentralizarea procesului de cercetare și dezvoltare tehnologică care, în mod incorect, a fost centralizat în favoarea cercetărilor academice, în timp ce rolul universităților a fost minimalizat. PLDM consideră că numai universitățile dotate adecvat din punct de vedere tehnologic și cu resurse umane pot crea condițiile de confluență a cercetărilor fundamentale cu cererea de piață. Pentru aceasta este nevoie de o regândire fundamentală a sistemului educativ la nivel mediu și universitar. PLDM pledează pentru încadrarea colegiilor în universități pentru treapta de licență, iar universitățile propriu zise să ofere studii masterale și doctorale cu un puternic accent pe teoria aplicată și cercetare.

Agricultura și dezvoltarea rurală

Republica Moldova reprezintă o țară cu un puternic aspect al dezvoltării rurale. Acest fapt presupune perfecționarea politicilor în acest domeniu. În viziunea PLDM, întregul set de

politici publice trebuie orientate spre creșterea nivelului de trai în zona rurală, cu asigurarea securității alimentare a Republicii Moldova.

PLDM pledează pentru modernizarea politicilor publice de dezvoltare rurală. Aceasta presupune respectarea și folosirea principiilor europene de dezvoltare rurală: principiul dezvoltării durabile, participativ, al contribuției, principiile bunei vecinătăți și parteneriatului, al autonomiei locale. Din ele derivă asocierea primăriilor pentru consolidarea capacităților de negociere cu guvernul pentru fondurile destinate dezvoltării rurale, asigurarea transparenței activităților și cheltuielilor publice locale și atragerea sătenilor în activități comunitare.

Concomitent cu aceasta, este necesar de a dezvolta sistemul de ocupații neagricole, cu modernizarea cât mai rapidă a infrastructurii sociale, tehnico-edilitare, transport și telecomunicații în zona rurală.

PLDM optează pentru instituționalizarea colaborării permanente a administrației cu organizațiile profesionale, sindicale, patronale și civice din domeniile agriculturii și dezvoltării rurale. Pentru punerea în practică a acestor acțiuni se prevede creșterea fondurilor bugetare pentru agricultură și dezvoltare rurală.

Dezvoltarea fabricilor agricole cu circuit închis de producție

PLDM consideră că dezvoltarea zonei rurale trebuie realizată în contextul dezvoltării fabricilor agricole cu circuit închis de producție, care să concentreze capacitățile mai multor localități rurale. Obiectivele unei asemenea reforme sunt multiple – crearea piețelor locale de desfacere; crearea unui climat pentru investiții private în agricultură, consolidarea terenurilor, refacerea unor ramuri de producție, (cum e zootehnia), crearea unui cadru juridic clar între proprietarii de teren și arendași.

În cadrul fabricilor agricole pot coexista mai mult forme de proprietate și asociere colectivă, dar care trebuie să contribuie la creșterea valorii adăugate a produsului, dar și la creșterea bugetelor locale.

PLDM va crea mecanisme pentru export necesare sectorului agricol, prin dezvoltarea Camerelor de Comerț regionale. Acestea vor avea ca obiectiv contractarea producției, controlul calității, identificarea piețelor de desfacere, logistică și transport.

Perfecționarea mecanismelor de dezvoltare a agriculturii

Având în vedere experiența UE în agricultură și dezvoltare rurală, este necesară implementarea unei politici unice prin asigurarea managementului integru al spațiului rural. Legislația privind dezvoltarea și finanțarea rurală va avea un caracter integrat.

PLDM va susține crearea unui cadru legal adecvat pentru dezvoltarea gospodăriilor țărănești de tip familial și al întreprinderilor mici și mijlocii în localitățile rurale. Activitatea acestora în contextul fabricilor agricole le va permite dezvoltare unor parteneriate durabile cu întreprinderi locale de procesare.

PLDM va opta pentru identificarea unor investitori strategici în agricultură, ca parte a unei afaceri, nu ca și proprietari de terenuri.

Fabricile agricole vor și societăți pe acțiuni de tip închis, care vor avea ca acționari proprietarii de terenuri și investitori.

Posesorii de terenuri vor încheia contracte de arendă de lungă durată, pe un termen de 25 de ani, și vor primi dividende din activitatea antreprenorială.

Investitorii, nu pot deține mai mult de 49 la sută din pachetul de acțiuni, nu vor putea deține terenuri în proprietate, vor dezvolta doar capacitățile de producție, și vor încasa venituri din activitatea antreprenorială.

O altă prioritate a PLDM – reabilitarea și dezvoltarea sistemului de irigare pentru reducerea dependenței productivității agricole de condițiile climaterice, contribuind la stabilizarea activității agricultorilor. În acest context, PLDM va opta pentru construcția unor bazine mari de acumulare a apei în interiorul țării, dar și pentru construcția sistemelor noi de irigare și reabilitarea celor existente.

Diversificarea activităților economice din spațiul rural

PLDM va acționa pentru organizarea și asigurarea funcționalității și stabilității piețelor agricole (burse de mărfuri, intervenții de piață, consilii de produs), asigurarea de condiții economice și de susținere apropiate cu ceilalți concurenți din piața agricolă europeană, susținerea echilibrului de dezvoltare între sectorul zootehnic și cel vegetal, precum și între acestea și sectorul de prelucrare industrială a produselor agricole.

PLDM va insista pe refacerea zootehniei, cu întreg complexul de producere a lactatelor și marochinăriei.

PLDM va opta pentru regândirea întregului set de producții agricole corelat cu cerințele pieței și a valorii adăugate mari.

PLDM va insista pe profesionalizarea agriculturii și reincluderea în circuitul de producție a specialiștilor în agricultură, dispăruți odată cu privatizarea terenurilor.

PLDM consideră important crearea liceelor agricole la sate, pentru a crește nivelul de profesionalizare a persoanelor implicate în agricultură, și includerea agricultorilor în nomenclatorul de profesii liberale. Acest fapt va permite creșterea nivelului de salarizare și implicit a pensiilor.

Prin intermediul Programului național de restructurare a sectorului vinicol, vinificatorii din Moldova vor fi stimulați să producă vin de calitate înaltă în vederea creșterii ponderii acestora pe piața statelor UE. Vom promova, la nivelul conducerii statelor UE, calitatea vinului moldovenesc, particularitățile tradiționale ale sectorului și brand-ul național al vinului moldovenesc. PLDM va insista pe dezvoltarea turismului vinicol, și crearea unui mix cu sistemul sanatorial bazat pe tratament cu derivați vinicoli. O bună experiență în acest sens există în țările europene cu tradiții în acest domeniu.

Extinderea „Drumului vinului” prin includerea producătorilor de vinuri de casă selectați și oferta turistică existentă va amplifica oportunitățile zonelor rurale de a obține venituri suplimentare din activități non-agricole. În acest context, PLDM va susține și promova dezvoltarea turismului rural prin reorientarea și liberalizarea activității turistice, atragerea investitorilor autohtoni și străini în dezvoltarea afacerilor în turism, crearea mecanismelor (inclusiv bugetar-fiscale) a dezvoltării mai multor forme de turism, dezvoltarea dinamică și susținută a turismului ca industrie.

Vor fi promovate politici publice pentru transformarea practicilor din agricultură în cele prielnice solului și naturii noastre bogate. Vor fi stimulați fermierii pentru a investi în echipamente și tehnologii de conservare a solului, tehnologii care vor acorda un randament mai sporit a productivității produselor agricole.

De asemenea, se va sprijini dezvoltarea agriculturii ecologice și a altor activități care valorifică avantajele și tradițiile locale (produse naturale, produse tradiționale cu origine controlată, cultura plantelor medicinale și aromatice, producerea de biocombustibili etc.). Se vor asigura programe intensive de instruire profesională, înființarea punctelor de informare în școlile sătești (inclusiv cu acces la Internet), subvenționarea de loturi demonstrative, extinderea consultanței în domeniul dezvoltării rurale, susținerea cercetărilor în domeniul agricol.

Patrimoniul istoric și cultural, precum și atracțiile naturale, cum ar fi izvoarele minerale, râuri și zone protejate, combinate cu ospitalitatea populației, tradiția de producere a vinului și localizarea geografică favorabilă pot fi catalizatori pentru dezvoltarea turismului. Totodată, angajamentele în domeniul turismului rural, agroturismului deschid oportunități pentru implicarea gospodăriilor individuale în valorificarea ofertei turistice existente.

Administrație responsabilă și eficientă centrale

Asigurarea eficienței și eficacității actului de guvernare constituie un obiectiv primar al PLDM, fiind instrumentul de bază prin care se administrează implementarea angajamentelor asumate în fața cetățenilor.

Serviciul public necesită transformări radicale pentru a spori performanța actului de guvernare, a mobiliza resursele interne disponibile și a implementa cu succes agenda strategică de dezvoltare a țării. PLDM susține elaborarea unei strategii pe termen mediu și lung care ar fixa finalitatea și consecutivitatea pașilor necesari creării unei administrații publice conforme celor mai înalte standarde europene.

Astfel, reforma administrației publice, în viziunea PLDM, se va axa pe pilonii schimbărilor calitative de ordin structural și funcțional în administrația publică centrală, asigurarea transparenței actului de guvernare, descentralizarea și asigurarea autonomiei locale și implementarea tehnologiilor informaționale și de comunicare în administrarea treburilor publice și interacțiunea cu cetățenii.

În Republica Moldova, reevaluarea rolului și randamentului administrației publice centrale (în continuare APC) reprezintă una din provocările-cheie ce definește gradul de democratizare a țării și confirmă aspirația de integrare europeană. În acest context, PLDM consideră necesară dezvoltarea cadrului de funcționare a APC, prin realizarea unei reforme complexe, complete și profunde. Aceasta va presupune modernizarea structurii și funcțiilor administrației publice centrale, îmbunătățirea cadrului de operare (procesele birocratice, procesul decizional), perfecționarea managementului resurselor umane și a finanțelor publice și introducerea unui cadru de monitorizare și de evaluare a performanței APC.

În viziunea PLDM, structura și funcțiile APC urmează să reflecte agenda obiectivelor strategice ale guvernării, să realizeze **principiul minimizării “captării statului”** prin transferul de atribuții, servicii și resurse către societatea civilă și administrația publică locală și să asigure eficiența utilizării banului public pentru administrare în baza principiului “valoare pentru bani”. În astfel de condiții unitățile structurale ale APC urmează să fie optimizate atât ca număr cât și conținut.

Optimizarea procesului birocratic și a celui decizional va avea ca obiectiv îmbunătățirea mecanismului formulării politicilor. Aceasta se va produce în primul rând prin asigurarea independenței procesului de administrare a treburilor publice de factorul politic și cel de business. Totodată se va purcede asupra analizei tuturor proceselor interne de activitate urmărindu-se simplificarea, creșterea vitezei și calității acestora și eliminarea tuturor conflictelor de interese ce produc situații de coruptibilitate.

Îmbunătățirea managementului resurselor umane este o prioritate separată pe agenda politică a PLDM privind reforma APC. PLDM va continua promovarea ocupării funcției publice vacante prin concurs; adoptarea și aplicarea noului **sistem de remunerare a funcționarilor publici bazat pe merite și performanță profesională**, introducerea sistemului de monitorizare și evaluare a performanțelor la nivel individual și de unitate instituțională, îmbunătățirea sistemelor de carieră, a condițiilor de muncă și a motivației pentru personalul din administrația publică.

Perfecționarea managementului finanțelor publice va fi orientată spre asigurarea unei legături indisolubile între procesul de elaborare a politicilor și cel bugetar. În acest context, politicile bugetar-fiscale vor fi racordate și în continuare la strategiile și programele statului. PLDM va dezvolta și implementa un sistem de monitorizare și evaluare a performanței APC care ar stimula evidența în procesul formulării politicilor, urmărirea strictă a implementării acestora și analiza impactului din perspectiva rezultatelor obținute. Vor fi introduse noi forme și metode de control administrativ, precum și de control al activității APC de către societatea civilă.

Guvernare transparentă și responsabilă

PLDM percepe asigurarea transparenței actului decizional, ca un calificativ de bază a unei guvernări democratice, ca un drept al cetățeanului și o obligație a puterii. Devenind o normă indiscutabilă, transparența va permite responsabilizarea directă a guvernanților, dar va face posibilă și o contribuție mai valoroasă a societății civile la procesul de administrare a treburilor publice.

Introducerea unui mecanism de monitorizare și evaluare bazat pe rezultate în administrația publică va permite canalizarea resurselor (financiare, umane, de timp) către programele ce aduc beneficiile scontate sancționând eșecurile în realizarea politicilor publice.

PLDM va crește rolul Consiliului Național de Participare și a societății civile la toate nivelele sale de organizare în actul elaborării politicilor publice. Astfel, va fi asigurată nu doar simpla publicare a documentelor de politici și proiectelor de acte normative, dar vor fi organizate consultări, dezbateri astfel încât orice cetățean să poată avea acces la toată informația ce ține de actul Guvernării.

PLDM pledează pentru elaborarea **Registrului unic al serviciilor publice**, care va clarifica și înlătura aspectele ce țin de dublarea atribuțiilor autorităților publice de diferit nivel.

Îmbunătățirea managementului administrativ urmează a fi realizată prin elaborarea standardelor ocupaționale și de calitate a prestării serviciilor publice, în conformitate cu practica UE.

PLDM va asigura transparența și echitatea mecanismului de repartizare a ajutoarelor de stat (investițiilor) de toate tipurile, acordate autorităților și instituțiilor publice, comunităților locale.

Autonomie locală reală

Procesul de integrare europeană impune implementarea politicilor de descentralizare, consolidarea capacităților și autonomiei administrației publice locale, îmbunătățirea managementului și calității serviciilor publice, alocarea coerentă a drepturilor, responsabilităților și resurselor financiare. Din aceste motive, Partidul Liberal Democrat se angajează să promoveze și să implementeze principiile și standardele Cartei Europene a Autonomiei Locale. Astfel, PLDM pledează pentru realizarea autonomiei locale reale prin implementarea politicilor de susținere a autonomiei locale, descentralizării și aplicării principiului subsidiarității.

PLDM va promova consolidarea unităților administrativ-teritoriale prin prisma dezvoltării regionale. Toate țările care au aderat la Uniunea Europeană au mers pe ideea creării unor regiuni mari și puternice, capabile să atragă resurse și parteneri, inclusiv prin cooperarea teritorială și intercomunitară a unităților administrației publice locale cu implementarea proiectelor regionale și transfrontaliere.

PLDM va urmări liberalizarea și modernizarea legislației financiare prin aplicarea planificării bugetare în baza de program, lichidarea normativelor naționale financiare existente la elaborarea bugetelor locale, revizuirea mecanismului de stabilire a necesarului de

funcționari în primării și consilii raionale, în baza necesităților existente ale unității administrativ-teritoriale. Totodată, PLDM pledează pentru libertatea autorităților publice locale în stabilirea taxelor și impozitelor locale.

Industrie dezvoltată și competitivă pe plan regional

Republica Moldova are o industrie nefuncțională cu contribuție mică în PIB. Constatăm că privatizarea a condus la distrugerea acestora, iar marii beneficiari sunt fondurile fiduciare, populația fiind mințită.

PLDM va insista pe o inventariere a întreprinderilor privatizate și a gradului de funcționalitate a acestora. În cazul încălcării contractelor de privatizare acestea vor fi naționalizate și repuse în funcțiune din banii foștilor proprietari, sub stricta supraveghere a statului.

PLDM va opta pentru regândirea întregului complex industrial și va insista pe investiții prioritare în dezvoltarea unor capacități de producție moderne.

PLDM va susține implementarea mecanismului parteneriatelor publice-private prin contribuția statului, preponderent la reabilitarea infrastructurilor interne și a sectorului privat, oferind facilități IMM-urilor la închirierea spațiilor cu posibilitatea de răscumpărare ulterioară a lor, precum și asistența tehnică și financiară în bază de proiecte.

PLDM va promova în continuare crearea și desfășurarea unei rețele de centre specializate în domeniile competitivității, productivității și calității, care vor oferi asistența tehnică și instruirea continuă a IMM-urilor în implementarea noilor sisteme de calitate, organizarea eficientă a proceselor de producție și servicii.

PLDM va încuraja și sprijini creșterea exporturilor. Acordarea sprijinului tehnic și financiar IMM-urilor în domeniul organizării și participării la expoziții și activități de promovare a produselor cu valoare adăugată înaltă orientate spre export – reprezintă inițiative care în continuare vor fi sprijinite de PLDM.

Dezvoltarea turismului

Atenția acordată turismului de către PLDM se justifică, prin faptul că, pe plan economic, acest domeniu are în prezent o pondere redusă în PIB, participă la echilibrarea balanței de plăți externe, iar pe plan social creează noi locuri de muncă, contribuie la diminuarea șomajului.

Programul de dezvoltare a turismului, propus de PLDM, presupune valorificarea, în totalitate, a resurselor turistice naturale și antropice. Concomitent cu aceasta, activitatea de turism va fi orientată spre satisfacerea cerințelor și preferințelor turiștilor interni și străini.

PLDM își propune ca scop poziționarea turismului ca sector prioritar al economiei naționale prin crearea infrastructurii turistice necesare în vederea utilizării raționale a patrimoniului turistic natural și antropic pentru atragerea turiștilor autohtoni și străini.

Politica de dezvoltare durabilă a turismului va fi concepută prin diversificarea formelor de turism și adaptarea ofertei la cerințele cererii interne și internaționale, transformarea turismului într-o activitate complexă, economică și socială, într-un turism civilizat, competitiv, rentabil din punct de vedere economic.

În baza unor analize detaliate și a unor ample documentări a resurselor turistice pe teritoriul Republicii Moldova, vor fi scoase în evidență posibilitățile concrete de dezvoltare a turismului, în concordanță cu valoarea și structura potențialului turistic, cererii și ofertei turistice.

Luându-se în calcul valorificarea unitară și optimă a resurselor turistice în profil teritorial, PLDM va stabili strategia de dezvoltare și diversificare a formelor de turism, de promovare a acestora pe piața turistică internă și externă, de amenajare, competitive pentru un turism

modern. Aceasta va presupune:

- Îmbunătățirea politicilor publice în domeniul turismului
  - Restructurarea infrastructurii turistice
  - Perfecționarea cadrului organizatoric necesar dezvoltării competitivității turismului
    - Dezvoltarea relațiilor internaționale și promovarea imaginii Republicii Moldova în exterior
- Îmbunătățirea calității resurselor umane antrenate în turism.

CAPTURAREA STATULUI DE DREPT

Reforma sistemului politic. Responsabilitatea politică pentru actul guvernării

PLDM consideră că edificarea unui sistem politic democratic și funcțional are la bază instituții puternice și viabile, care să dețină capacitățile necesare pentru elaborarea și implementarea politicilor publice adecvate în vederea protejării intereselor cetățenilor.

PLDM pledează pentru separația reală a puterilor în stat, în spiritul și litera prevederilor constituționale în acest domeniu. PLDM își declară cu fermitate opoziția față de orice tentativă de monopolizare și uzurpare a puterii în stat.

PLDM crede că Republica Moldova are nevoie de o clasă politică responsabilă, iar responsabilizarea clasei politice poate fi realizată prin separarea autentică a puterilor în stat. PLDM insistă pe revenirea la sistemul proporțional de vot. PLDM optează ca Parlamentul să fie compus din 4 partide. Acces în parlament vor avea primele 4 partide, iar pragul electoral va fi eliminat. Partidul câștigător, indiferent de scorul electoral, ar obține în mod automat 49 de mandate. Al doilea plasat – 34 de mandate. Partidele de pe locurile III și IV câte 9 mandate.

Partidele mari vor reprezenta voința majorității și a minorității, iar partidele mici – voința scepticilor (sau a celor neprezenți la urne). În condițiile unei asemenea componente a Parlamentului partidele mici vor avea rolul crucial, lor revenindu-le funcția de mediatori sau JUDECĂTORI PARLAMENTARI. Un asemenea sistem parlamentar ar impune pe lângă concurența politică și concurența calitativă a partidelor.

Partidele plasate pe locurile 3 și 4 în rezultatul scrutinului, vor avea obligația secundării dar și controlului asupra partidelor mari, fără dreptul de a se implica în procesul de guvernare.

Acestea însă vor fi responsabile în fața Consiliului Superior al Magistraturii pentru corectitudinea actului de guvernare.

- Judecătorii parlamentari nu pot deține funcții importante în Legislativ (președinte, vice președinți, șefi de comisii)
- Componenta comisiilor parlamentare vor fi alcătuite exact după același algoritm ca și în cazul componentei parlamentului. 60 la 40 pentru cele două partide mari. 3 Judecătorii parlamentari vor fi garantul corectitudinii legilor, fapt care îi va obliga să consulte societatea civilă înainte de ași da votul.
- În cazul părăsirii fracțiunilor judecătorii parlamentari nu pot vota pentru formarea guvernului și nu pot vota legea bugetului.

Partidele mici vor fi obligate să ofere voturile necesare partidelor mari pentru formarea guvernelor, dar numai după ce vor obține suficiente garanții că viitorul cabinet de miniștri întrunește calitățile necesare și dispune de un program coerent ce se înscrie în obiectivele naționale ale Republicii Moldova.

Partidele mici nu pot avea miniștri în guvern, nu pot condiționa politicile guvernului, și se vor rezuma doar la supravegherea actului guvernării, ca și observator public.

Partidele mari pot obține sprijinul unui partid sau doua, după caz, pentru formarea guvernului. Cabinetul de miniștri poate fi format doar de cele două partide mari. Prima opțiune o are partidul cu socrul cel mai mare. În cazul unui vot negativ în Parlament misiunea formării cabinetului de miniștri revine partidului de pe locul II.

PLDM va pleda în continuare pentru alegerea directă a președintelui de către popor.

PLDM susține realizarea reformei reale a administrației publice centrale și pentru eficientizarea ei în procesul administrării afacerilor publice. Pentru sporirea credibilității instituțiilor publice PLDM va opta pentru consolidarea unui sistem transparent al activității autorităților publice și îmbunătățirea comunicării, inclusiv prin intermediul consultării cetățenilor.

Pentru refacerea morală a societății, PLDM pledează pentru adoptarea legii lustrației prin care să se interzică accesul la funcțiile publice tuturor celor care în perioada sovietică sau recentă au emis și executat ordine ilegale, de pe urma cărora au avut de suferit cetățeni nevinovați.

PLDM își face publică intenția de a colabora cu toate forțele de orientare democratică, cu excepția partidelor de orientare neonazistă, comunistă, xenofobă, șovină și antisemită.

Reforma justiției

Drepturile și libertățile cetățeanului reprezintă valori fundamentale care nu pot fi îngrădite sub nici o formă, indiferent de circumstanțe. Capacitatea autorităților de a asigura respectarea acestor drepturi și libertăți este piatra de temelie a legitimității democratice a oricărui stat.

PLDM consideră că doar o justiție transparentă, profesionistă și responsabilă față de societate poate asigura supremația legii și respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. PLDM pledează pentru caracterul sistemic și durabil al reformei sectorului de justiție pentru a reda societății sentimentul de echitate și încrederea în actul de justiție.

PLDM consideră că doar o reformă sistemică, complexă și interconectată a sectorului justiției poate constitui fundamentul pentru celelalte reforme din societate. În noile democrații, derularea reformelor este imposibilă fără un sector al justiției eficient, independent și prompt.

PLDM califică drept inadmisibilă aplicarea selectivă a legilor și pledează pentru aplicarea uniformă și nediscriminatorie a lor.

Pentru o mai bună organizare judecătorească, PLDM consideră necesară ameliorarea capacităților instituționale și organizarea adecvată a managementului sistemului judiciar, creșterea transparenței înfăptuirii actului de justiție, asigurarea instanțelor judecătorești cu sedii și condiții adecvate de muncă și numărul optimal de personal.

PLDM pledează pentru reformarea Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) prin asigurarea unei componente majoritare din judecători, care să reprezinte proporțional toate nivelele instanțelor judecătorești. PLDM pledează pentru creșterea ponderii decizionale a CSM concomitent cu sporirea transparenței activității acestuia.

PLDM susține necesitatea reformării procuraturii în vederea implementării statului de magistrat și caracterul autonom al activității acestora. În acest sens este necesară revizuirea procedurii de numire și demitere a Procurorului General, stabilirea criteriilor și procedurilor clare, transparente și obiective la selectarea, numirea și promovarea procurorilor, fortificarea capacităților și asigurarea independenței Consiliului Superior al Procurorilor.

Pentru ameliorarea actului de justiție este necesară instituirea practicilor judiciare sănătoase de pronunțare a unor hotărâri legale, bine motivate și clare, lipsite de interpretări ambigue

sau duplicitate. În acest sens, este necesară revizuirea complexă a reglementărilor și practicilor existente în vederea stabilirii mecanismelor de asigurare a unificării practicii judiciare.

PLDM optează pentru asigurarea caracterului profesionist și imparțial al actului de justiție, neadmiterea imixtiunii în activitatea de înfăptuire a justiției. Pentru aceasta este necesară instruirea și specializarea judecătorilor, asigurarea securității fizice a acestora, implementarea eficientă a înlesnirilor legal stabilite.

PLDM sprijină aplicarea de măsuri dure și precise în vederea eradicării corupției în sectorul de justiție al Republicii Moldova. PLDM se pronunță în favoarea promovării principiului toleranței zero față de orice manifestări ale corupției în acest sector. Pentru aceasta PLDM va opta pentru instituirea unor criterii și mecanisme eficiente în procesul de selectare, promovare, evaluare a performanțelor judecătorilor, eliminarea imunității pentru infracțiunile de corupție, reglementarea și aplicarea testelor de integritate pentru asigurarea incoruptibilității corpului judecătoresc. Suplimentar, PLDM va urmări obiectivul stabilirii măsurilor de responsabilizare prin proceduri clare, transparente și eficiente de sancționare a judecătorilor.

Un rol esențial pentru depășirea deficiențelor ce țin de accesul la justiție și de calitatea actului de justiție trebuie să-l constituie promovarea procedurilor alternative de soluționare a cauzelor – medierea și arbitrajul. PLDM se pronunță pentru modernizarea sectorului justiției, aplicarea cât mai largă a tehnologiilor informaționale, acceptarea și promovarea principiilor sistemului de e-justiție (justiție electronică).

PLDM consideră că, pentru asigurarea egalității în procesul civil, este necesară diminuarea rolului procurorului în cauzele economice și civile, imposibilitatea reprezentării de către acesta a companiilor de stat în scopul plasării lor în condiții mai avantajoase.

Consolidarea sistemului național de integritate și de luptă împotriva corupției

PLDM pledează pentru modificarea cadrului legislativ-normativ și instituțional actual în vederea excluderii posibilităților de interpretări multiple ale prevederilor actelor normativ-legale, astfel încât combaterea fenomenului corupției să fie abordat eficient. PLDM își reconfirmă obiectivul de reformare a Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, în vederea delimitării certe a competențelor anti corupție ale acestuia dar și pentru a exclude mobilul politic de utilizare a acestui instrument.

PLDM susține cooperarea donatorilor, ONG-urilor și a autorităților publice în ce privește reducerea fenomenului corupției prin realizarea de acțiuni comune. Totodată, PLDM va susține reducerea poverii birocratice pentru mediul de afaceri în vederea reducerii spațiului pentru corupție.

Pentru combaterea corupției, este necesar de a eficientiza sistemul declarațiilor de avere și de interese pentru toți cei care ocupă funcții publice și controlul acestora.

Este necesară, de asemenea, întărirea responsabilității personale a celor care ocupă funcții publice prin introducerea contractelor de performanță, precum și asumarea de către demnitari a responsabilității pentru cazurile grave de corupție din instituțiile statului în care își desfășoară activitatea până la demisia din funcție. PLDM optează pentru confiscarea extinsă a averii în cazul condamnării pe acte de corupție.

PLDM pledează pentru depolitizarea Curții de Conturi și restabilirea rolului acesteia ca instituție fundamentală a statului pentru controlul utilizării resurselor publice, precum și interzicerea secretizării contractelor încheiate de către instituții ale statului și firme cu capital majoritar de stat.

PLDM optează în favoarea formării unui corp al funcționarilor publici profesional, integru și motivat pentru calitatea activităților desfășurate.

Mass media independentă financiar și editorial

PLDM recunoaște rolul și importanța existenței unei mass media libere și dezvoltate, în contextul integrării Republicii Moldova în spațiul european și democratizării procesului de guvernare. Problemele referitoare la manipulare, propagandă, accesul la informație, dreptul la libera exprimare, secretul de stat, protecția vieții private, problema defăimării impun reexaminarea prevederilor legale privind drepturile jurnaliștilor, în vederea îmbunătățirii acestora în conformitate cu normele și cerințele Uniunii Europene.

În conformitate cu acestea PLDM va insista ca jurnalistică să devină o activitate licențiată.

Orice absolvent al facultății de jurnalistică, va putea obține licență de liberă practică, oferită de Uniunea Jurnaliștilor, în baza unei recomandări oferite de redacție. Licența de liberă practică va permite posesorului să semneze un produs media. Orice persoană care nu dispune de o licență de liberă practică poate face doar documentare pentru un jurnalist licențiat.

PLDM va pleda cu insistență pentru liberalizarea pieței de publicitate, distribuție și content, asigurarea transparenței eliberării frecvențelor de emisie.

PLDM își reconfirmă obiectivul de depolitizare și profesionalizare a Consiliului Coordonator al Audiovizualului, atât la etapa de formare a componenței nominale a acestuia cât și în procesul de activitate a instituției. Principiul actual impune o doză mare de dependență politică. CCA după principiul calităților profesionale, dar și a controlului reciproc a marilor jucători pe piața media. CCA trebuie să fie format din câte un reprezentant ai:

1. Patronatelor din televiziune
2. Asociației Agențiilor de Publicitate
3. Consiliului Național pentru Protecția Concurenței
4. Agenției Naționale pentru Reglementări în Telecomunicații
5. Uniunii Jurnaliștilor
6. Asociației Juriștilor
7. 3 membri desemnați prin concurs public de către Parlamentul Republicii Moldova.

Membru al CCA poate fi orice persoană desemnată de aceste structuri cu o experiență profesională minimă de 7 ani.

PLDM pledează pentru excluderea politicului în elaborarea și implementarea politicii editoriale a IPNA Compania „Teleradio-Moldova”. Vom cere ca TRM să aibă formă clasică de organizare, cu consiliu de administrație, consiliu director, și consiliu de observator, ultimul ca și garant al respectării interesului public în politicile de programe.

PLDM va promova și în continuare politici stimulatorii pentru dezvoltarea presei independente, industriei tv și cinematografice prin elaborarea Concepției de dezvoltare a mass media independente și susținerea dezvoltării presei naționale de importanță socială prin suport financiar din bani publici.

- **Descurajarea retransmiterii conținutelor străine. Încurajarea companiilor moldovenești să investească în formarea propriilor servicii de programe.** Statul trebuie să caute diferite modalități de descurajare a retransmisiilor. Acest lucru influențează în mod negativ piața moldovenească pe toate dimensiunile sale. Printre acestea ar fi respectarea legislației interne, cu referință la volumele de emisie în limba română și operele europene.
- **Difuzarea publicității exclusiv în limba română.** Această prevedere va crea o barieră suplimentară de acces pe piața moldovenească de televiziune. În același timp va

stimula creșterea volumului producției originale de spoturi publicitare, dar și a serviciilor de marketing.

- ***Taxarea cu 50 la sută a veniturilor din publicitate pentru companiile ce retransmit conținut străin.*** Această recomandare face parte dintr-o eventuală listă de acțiuni descurajatoare la adresa companiilor ce recurg la retransmisiuni. Mijloacele respective pot fi încasate într-un fond special și direcționate spre dezvoltarea industriei moldovenești de televiziune sau altor scopuri necesare acestui domeniu.
- ***Taxarea cu 90 la sută a veniturilor companiilor fără o activitate distinctă pe piața tv din Republica Moldova, dar care înregistrează venituri.*** La momentul actual cel puțin 2 companii străine încasează venituri pe piața moldovenească fără o minimă activitate de producție în Republica Moldova. Aceste mijloace pur și simplu sunt sustrate de pe piață, în condițiile când volumul acestuia abia dacă poate satisface nevoile de mijloace ale producătorilor autohtoni.
- ***Stabilirea măsurătorului de audiență prin licitație publică, sub controlul CCA și al Consiliului Național pentru Protecția Concurenței.*** Implicarea acestor instituții va oferi garanția unor măsurări și interpretări corecte a datelor.
- ***Implicarea statului în finanțarea măsurărilor de audiență pentru o perioadă minimă de 4 ani.*** Fragilitatea pieței, gradul înalt de concurență neloială, caracterul strategic al acestei pieței, obligă statul să se implice în stabilizarea pieței.

PLDM pledează pentru stabilirea unui cadru fiscal stimulatoriu pentru presă și scutirea ziarelor de plata TVA din sumele provenite din activitatea lor editorială, indiferent de cifra de afaceri. PLDM va încuraja investițiile străine directe în mass-media autohtonă, precum și în domeniile conexe: industria poligrafică, distribuția etc.

PLDM va opta pentru Crearea Agenției pentru Comunicare Publică. Acestea trebuie să-i revină rolul reglementării pieței de publicitate, și crearea unui concept de dezvoltare a audiovizualului, pe lângă scopul său de a crea un concept general de comunicare publică în Republica Moldova.

Crearea unui concept național de dezvoltare a audiovizualului, și implicit a pieței și industriei moldovenești de televiziune. Conceptul de dezvoltare a pieței de televiziune este necesar pentru a obține o imagine de ansamblu asupra pieței. Fiind și proprietarul frecvențelor de emisie statul are obligația să acopere toate domeniile și grupurile sociale cu programe tv de specialitate. La momentul actual licențele de emisie se eliberează fără a se ține cont de acest aspect, iar specializarea se face în funcție de acceptul pentru retransmisie a posturilor ruse. În Republica Moldova nu există posturi tv specializate în sport, programe pentru copii, sau altele de genul acesta.

Adoptarea unei legi speciale de protecție a spațiului audiovizual moldovenesc. Legi de acest gen au mai multe state, printre care și Federația Rusă cu un teritoriu imens. Legea trebuie să prevadă și condițiile de acces pe piața moldovenească.

Societate civilă puternică

PLDM împărtășește convingerea că societatea civilă joacă un rol important în democratizarea societății și asigurarea unui proces responsabil de guvernare. Noi optăm pentru crearea mecanismelor reale de valorificare a potențialului pe care îl poate oferi societatea civilă în procesul de reconstrucție a societății. Astfel, PLDM va stimula dezvoltarea sectorului neguvernamental prin programe de stat. Totodată, va fi promovată cooperarea între autoritățile publice și sectorul asociativ, prin dezvoltarea mecanismelor instituționale respective.

PLDM consideră necesară completarea cadrului legal ce reglementează cooperarea între stat și societatea civilă. PLDM va continua politica consolidării rolului Consiliului Național de Participare în actul de guvernare. Un element important al acestui mecanism trebuie să-l constituie rețeaua birourilor de cooperare cu societatea civilă, create în cadrul instituțiilor puterii executive la nivel central și regional. Iar pentru asigurarea viabilității financiare a ONG-urilor, PLDM va promova „Legea 2%” și realizarea serviciilor de către ONG-uri în bază de contracte de achiziții publice (servicii de asistență socială a grupurilor dezavantajate, consultanță economică și sociologică, protecția mediului și ecologie, etc.).

PLDM va susține dezvoltarea conceptului asociațiilor profesionale pentru promovarea intereselor diferitor grupurilor sociale prin implicarea acestora în elaborarea și monitorizarea politicilor publice, cooperarea cu autoritățile publice de resort.

Un obiectiv important îl constituie promovarea culturii filantropice și de binefacere în rândul persoanelor înstărite și a oamenilor de afaceri cu scopul ajutorării persoanelor nevoiașе sau soluționării problemelor de interes local și regional. În acest context, PLDM va sprijini logistic, informațional și financiar crearea rețelei fundațiilor comunitare pe întreg teritoriul Republicii Moldova, care vor acumula resurse și finanța proiecte în diferite domenii.

Sprijinirea diferitor forme și mecanisme de colaborare eficientă între autoritățile publice și societatea civilă prin crearea consiliilor consultative pe domenii de interes public, participarea comună la elaborarea rapoartelor de progres privind implementarea strategiilor, programelor publice, efectuarea continuă a studiilor și cercetărilor empirice în diferite domenii de interes public în scopul sensibilizării societății în ansamblu reprezintă un alt demers important al PLDM.

SĂRĂCIA ȘI DEPOPULAREA

Cele mai grave probleme ale Republicii Moldova, în acest moment, sunt depopularea și sărăcia. Ultimul recensământ al populației vorbește de o cifră de aproximativ 3 mln. de cetățeni. Institutul pentru Inițiative Strategice susține că scăderea populației se apropie de 40 de procente. Sărăcia și nesiguranța zilei de mâine au făcut ca o treime din populația Republicii Moldova să plece în Occident sau în Rusia. Efectele nefaste ale pierderii potențialului uman asupra economiei din R. Moldova vor fi resimțite în viitorul apropiat. Exodul este unul dintre cele mai mari din lume, în vreme de pace. Plecarea personalului medical a atins de mult cota de avarie stabilită de Națiunile Unite. Mulți profesori și lucrători calificați din varii domenii renunță la carierele pentru care s-au pregătit și muncesc orice altceva în Occident pentru venituri mai mari. Venitul anual pe cap de locuitor în Moldova este foarte mic, de sub 2.000 de euro.

Republica Moldova riscă o gravă cădere demografică atestă un studiu publicat recent de ONU. Potrivit experților, populația țării noastre se va micșora cu 19 la sută până în 2050, astfel ne vom poziționa printre primele zece țări din Europa de Est a căror populație va scădea cel mai mult până în anul 2050. Numărul de nașteri a scăzut mult în ultimii ani până la 1,6 copii în medie pentru o femeie de vârstă fertilă, deși pentru dezvoltarea demografică această cifră ar trebui să fie de cel puțin 2,1 copii.

Moldova a trecut prin trei crize economice în anii 90 și alta la începutul anului 2014, crize care au afectat situația demografică. Crizele economice au afectat, în primul rând, fertilitatea populației R. Moldova care la începutul anilor 80 ai secolului trecut era de 2,8 copii per femeie de vârstă fertilă, iar în 2002 a scăzut până la 1,43.

Populația Republicii Moldova îmbătrânește, iar morbiditatea populației este în continuare înaltă, fenomen suplimentar ce influențează procesul de depopulare a localităților

Pe parcursul ultimilor ani, toate regiunile din Republica Moldova au avut un grad scăzut al securității demografice. Doar într-un singur Republica Moldova pierde 50 de mii de locuri de muncă doar din motive demografice.

Se constată aprofundarea inegalității social-teritoriale, apariția localităților defavorizate, în care populația este lipsită de locuri de muncă sau infrastructură socială. Populația localităților periferice se reduce cu ritmuri rapide atât în rezultatul sporului natural negativ, cât și a reflexului migrațional.

PLDM este ferm că toți cetățenii Republicii Moldova trebuie să aibă parte de condiții sociale și de sănătate bune și acces la infrastructura economică și socială de primă necesitate. PLDM va insista prin politicile sale pentru lichidarea *discrepanțelor dintre diferite raioane*

PLDM este conștient că situația demografică în Republica Moldova nu poate fi îmbunătățită într-un an sau doi. Pornind de la aceste realități vom pune baza unor politici sociale pe termen lung care să țină seama de creșterea populației, cu accent pe susținerea financiară a familiilor, chiar de la formarea lor.

Depopularea este resimțită cel mai mult în mediul rural, de unde oamenii pleacă la oraș sau în străinătate. O treime din raioanele moldovene au rate negative atât în ce privește migrația, cât și sporul natural, calculat pe baza nașterilor și deceselor. Depopularea localităților din Republica Moldova va duce, inevitabil, la dispariția lor, în special pentru că nu vor mai fi atractive, inclusiv pentru investiții. A venit timpul să ne punem drastic întrebarea, ce facem mai departe? Modele care există în țările europene, sugerează crearea, în toate regiunile a câte un pol care să atragă lumea. Republicii Moldova, trebuie să stângă un grad de urbanizare de 80%,. Acest lucru nu înseamnă că statele trebuie să dispară.

PLDM este sigur că o modalitate de depășire a sărăciei este creșterea salariilor și protejarea pieței interne de desfacere pentru produsele moldovenești. Pentru realizarea acestui obiectiv PLDM va insista pe un control strict al importurilor și desfacerea monopolurilor. Rețelele de comerț trebuie obligate ca 80 la sută din mărfurile alimentare vândute să fie de proveniență moldovenească.

PLDM va insista pe investiții masive în infrastructură pentru stimularea domeniului construcțiilor și crearea locurilor de muncă. Investițiile se vor axa în mod prioritar pe construcția de locuințe în centrele raionale și alte orașe decât Chișinău.

Reducerea sărăciei la sat este un obiectiv major al strategiei pentru agricultură, bazată pe crearea fabricilor agricole cu circuit închis de producție. Scopul acestora este atragerea investițiilor în acest domeniu, crearea produselor cu valoare adăugată mare, respecializarea producției agricole, dezvoltare zootehniei cu toate domeniile conexe, marochinărie și industriile auxiliare. Fabricile agricole vor cuprinde câte 6 localități. Acesta este și fundamentul reformei administrativ teritoriale. PLDM este sigur că o asemenea abordare va garanta independența financiară a noilor structuri administrative, dar și va crea piețe locale de desfacere a produselor.

PLDM va insista pe inventarierea întreprinderilor privatizate, și naționalizare acestora în cazul în care se va constata încălcarea contractelor de privatizare. PLDM urmărește repunerea acestora în funcțiune și crearea locurilor noi de muncă.

Modernizarea infrastructurii rurale

Criza economică a avut un impact negativ major asupra condițiilor de viață în ariile rurale. Ca urmare, în majoritatea satelor lipsesc utilitățile publice. În același timp, infrastructura culturală și socială a fost asigurată și sprijinită la un nivel minim. Bugetele locale austere nu pot menține starea normală a infrastructurii, de aceea ea se află într-o stare precară. Aceasta

afectează calitatea vieții în sate și reduce oportunitățile pentru dezvoltarea activităților economice.

PLDM consideră necesară elaborarea Programului Național de Dezvoltare a Infrastructurii Rurale, care va include: modernizarea infrastructurii sociale (școli, grădinițe, spitale); construcția și reparația drumurilor din spațiul rural; modernizarea sistemelor de apeduct și canalizare; renovarea sistemelor de salubritate; modernizarea rețelei de telecomunicații; construcția de gazoduct în dependență de potențialul și perspectiva de dezvoltare a satului. Programul se va baza pe analize, studii economice speciale, pe rezultatele consultării populației rurale. Resursele necesare pentru realizarea acestui program complex vor fi formate din mijloacele bugetului de stat, granturi, împrumuturi externe.

PLDM va contribui la crearea unui mediu favorabil pentru diversificarea activităților în comunitățile rurale prin modernizarea infrastructurii. Aceasta va stimula participarea cetățenilor prin contribuții financiare, sporind coeziunea socială și responsabilitatea civică față de unitățile de infrastructură publică. PLDM va sprijini dezvoltarea societății civile la sate prin stimularea participării comunităților locale la structurile asociative interne și europene.

Construcțiile și accesul la locuințe

PLDM va promova adoptarea Codului construcțiilor, pentru simplificarea și eficientizarea în continuare a prevederilor normativ-legale privind atribuirea terenurilor pentru construcția locuințelor, proiectarea, coordonarea proiectelor, eliberarea autorizațiilor de construcție în vederea optimizării lor, asigurând transparența și claritatea procedurilor pentru toate tipurile de beneficiari.

PLDM va iniția dezbateri asupra modificării actelor legislative și normative, care să contribuie la dezvoltarea diferitor forme de organizare a activității în domeniul construcțiilor (exploatarea, renovarea, reconstrucția capitală, modernizarea fondului locativ). PLDM își va concentra eforturile spre perfecționarea reglementărilor tehnice de proiectare, execuție și utilizare în construcții, în vederea creșterii siguranței și confortului cetățeanului. O atenție specială se va acorda revizuirii criteriilor de performanță a cerințelor de calitate și reglementărilor tehnice de proiectare, de execuție pentru reabilitarea termică a construcțiilor existente. În același timp, toate reglementările tehnice vor fi armonizate cu legislația europeană în domeniul construcțiilor cu adoptarea treptată a euro-codurilor. Relansarea construcției de locuințe va fi bazată și pe un proces general de dezvoltare a activității de construcții, având ca rezultat crearea de noi locuri de muncă, de promovare a producătorilor autohtoni de materiale de construcții, de diminuare a costului construcțiilor. În același timp, PLDM consideră absolut necesară întărirea disciplinei în construcții, supravegherea și monitorizarea tuturor etapelor la lucrări. În acest context, PLDM va susține dezvoltarea cadrului instituțional de monitorizare și verificare a lucrărilor.

PLDM va utiliza toate pârghiile pentru sprijinirea, încurajarea și stimularea investițiilor private în domeniu.

PLDM va susține dezvoltarea pieței ipotecare prin îmbunătățirea cadrului legal-normativ în domeniu și atragerea investițiilor. PLDM va acorda o atenție sporită susținerii financiare a tineretului angajat în instituțiile din sfera bugetară, contribuind la reducerea cheltuielilor suportate de acești tineri, prin acoperirea ratei dobânzii bancare la creditele acordate tinerelor familii în aceste scopuri.

Reabilitarea fondului existent de locuințe va fi realizată printr-un program de măsuri administrative și fiscale pentru stimularea renovărilor și modernizărilor, menite să pună în siguranță exploatarea fondului locativ construit, să crească confortul celui existent. Aceasta în opinia PLDM va fi realizat prin proiecte concrete, susținute direct sau indirect de către

autoritățile publice și sectorul de afaceri, cu participarea activă a donatorilor străini (în special, pentru construcția caselor sociale).

Alimentare cu apă și asigurarea unui sistem de canalizare modern

PLDM pledează pentru descentralizarea serviciilor publice de aprovizionare cu apă și canalizare prin elaborarea unui cadru legislativ-normativ care să permită concesionarea liberă a infrastructurii de asigurare cu apă și canalizare. Este absolut necesară și eliminarea suprapunerilor de atribuții ale autorității de reglementare cu competențele autorităților administrației publice locale.

Promovarea principiilor economiei de piață în domeniu se va realiza prin punerea în competiție a operatorilor de servicii, a capitalurilor de finanțare și a managementului. PLDM va facilita creșterea gradului de acces al populației la serviciile apă și canalizare și extinderea sistemelor centralizate prin promovarea de noi proiecte atractive, programe naționale și strategii de investiții cu finanțare internațională.

Totodată, este necesară promovarea unei legislații fiscale care să acorde înlesniri pentru investitori în infrastructura serviciilor de alimentare cu apă și canalizare. Asigurarea furnizării apei potabile în cantitățile necesare, conform cerințelor, se va realiza prin diferite modalități, în funcție de starea actuală a sistemului existent de alimentare cu apă, inclusiv prin sporirea randamentului apeductelor naționale existente și extinderea zonei de deservire a acestora; finalizarea lucrărilor de construcție a apeductelor grupate.

Îmbunătățirea stării tehnice a infrastructurii prin majorarea capacității de înmagazinare, soluționarea cazurilor de supradimensionare a rețelelor, refacerea sistemelor; utilizarea eficientă a fondurilor UE în acest proces.

Realizarea unor programe comune cu țările din bazinul Dunării și Nistrului în vederea protejării mediului din această zonă a Europei.

Sprijinirea tinerilor și categoriilor defavorizate

PLDM optează pentru crearea și implementarea mecanismelor financiare publice pentru susținerea familiilor tinere din mediul rural și stoparea fenomenului depopulării satelor.

Acest sprijin va include sprijinirea familiilor tinere imediat de la înființare. Oferirea indemnizațiilor pentru nașterea copiilor. Pentru familiile cu trei copii și mai mulți statul va oferi fiecărei câte 1000 de lei lunar pentru fiecare copil până la vârsta de 18 ani.

PLDM va opta pentru oferirea unui suport lunar pentru tinerii specialiști pe o perioadă de până la 5 ani, indemnizație unică pentru căsătorie, acordarea și achitarea creditului ipotecar în condiții subvenționate pentru tineri.

Se va reforma sistemul de pensii în agricultură (introducerea pensiei minime unice în agricultură și majorarea pensiilor) și se vor înființa în zonele rurale cămine pentru persoanele solitare și cele în etate.

PLDM va întreprinde acțiuni energice pentru creșterea nivelului de trai și ridicarea prestigiului intelectualității satelor (educatori, învățători, profesori, medici, specialiști agricoli, consultanți și alții), prin sporuri la salariu, sistem de premiere pentru activități și rezultate deosebite etc. Se va sprijini dezvoltarea vieții social-culturale și se vor stimula valorile morale și spirituale tradiționale la sate.

Sănătate și protecție socială

Sănătatea este un drept fundamental al omului, recunoscut prin Declarația Universală a Drepturilor Omului. PLDM consideră sănătatea o componentă esențială a dezvoltării, componentă vitală a creșterii economice și stabilității interne. Echitatea, solidaritatea și justiția socială sunt considerate de PLDM ca și valori esențiale pentru îmbunătățirea stării

sănătății populației Republicii Moldova. Este importantă consolidarea rolului autorităților publice locale în elaborarea de politici și promovarea schimbărilor în domeniul sănătății. PLDM va promova implementarea programelor naționale de sănătate publică, un rol aparte revenind celor de control a tuberculozei, HIV/SIDA și maladiilor cronice (cardiovasculare, oncologice etc.).

Majoritatea factorilor ce influențează sănătatea populației se află în afara sistemului de ocrotire a sănătății și nu depind direct de personalul medical. În acest context, măsurile orientate spre dezvoltarea economică și eradicarea sărăciei, precum și introducerea activităților de îmbunătățire a sănătății în strategiile de dezvoltare a tuturor ramurilor economiei naționale sunt considerate de PLDM ca fiind un imperativ. Acestea se referă la micșorarea decalajului dintre zonele urbane și rurale, promovarea sănătății prin intermediul comunității, educație pentru sănătate, reducerea riscurilor, asigurarea accesului universal la apă potabilă, dezvoltarea infrastructurii drumurilor precum și alte intervenții multisectoriale. Obiectivul strategic de dezvoltare a sistemului sănătății este asigurarea accesului universal la serviciile de suport, îngrijire și tratament. PLDM optează ca aceste servicii să fie bazate pe dovezi științifice, de calitate bună, abordabile financiar și durabile. PLDM va implementa măsuri de eficientizare a sistemului sănătății și fortificare a funcțiilor esențiale ale acestuia. Serviciile de asistență medicală primară trebuie să constituie setul esențial de servicii prestate tuturor cetățenilor Republicii Moldova. Serviciile spitalicești trebuie să fie cost-eficiente și să nu se dubleze pe diferite nivele, în special raional – central sau municipal – republican. Planificarea și managementul resurselor umane trebuie să corespundă necesităților curente și viitoare.

PLDM promovează o reformă europeană a sistemului de ocrotire a sănătății. Activitățile de modernizare vor fi orientate spre reducerea cheltuielilor de întreținere a sistemului, consolidarea infrastructurii și bazei tehnico-materiale dar și spre maximizarea indicatorilor stării sănătății populației în întregime. PLDM va implementa mai larg mecanismele de motivare a lucrătorilor medicali cu scop de stimulare a activităților de prevenire, îngrijire și suport din partea prestatorilor de servicii medicale. În același timp PLDM va depune eforturi pentru eradicarea plăților neoficiale din sistemul sănătății prin introducerea practicilor manageriale moderne la nivel de fiecare instituție medicală și promovarea reformelor cost-eficiente, precum și prin consolidarea sistemului de asigurări obligatorii în medicină.

PLDM pledează pentru o autonomie mai largă a instituțiilor medicale, de rând cu îmbunătățirea managementului acestor instituții. Este importantă consolidarea autonomiei instituționale în cadrul asistenței medicale primare prin contractarea directă de către Compania Națională de Asigurări în Medicină (CNAM) a oficiilor medicilor de familie. PLDM promovează demonopolizarea CNAM, diversificarea formelor de asigurare medicală dar și instituționalizarea unui sistem independent de control asupra calității serviciilor medicale. PLDM consideră că licențierea activităților, certificarea specialiștilor și acreditarea instituțiilor medicale sunt metode universale de asigurare a diversificării și calității serviciilor medicale prestate.

PLDM încurajează inițiativa privată în sistemul de ocrotire a sănătății cu sporirea rolului sectorului privat în finanțarea și prestarea serviciilor și va dezvolta parteneriatul public – privat. PLDM susține implicarea sectorului neguvernamental pentru a mări accesibilitatea grupurilor vulnerabile din Republica Moldova la serviciile de suport, îngrijire și tratament. PLDM va implica ONG-le în formarea de politici sectoriale dar și în implementarea comenzilor sociale de stat. În acest scop se va elabora și ajusta cadrul normativ și cel legislativ necesar.

Protecție socială în interesul cetățeanului

În viziunea PLDM, cetățenii Republicii Moldova au nevoie de un sistem de protecție socială care să asigure un cadru eficient de securitate socială pentru cetățenii care, din diferite motive, și-au pierdut capacitatea de muncă. În acest sens, sistemul de protecție socială necesită reforme care să asigure eficiența prestațiilor sociale și durabilitatea sistemului de asigurări sociale. Reformarea protecției sociale se va axa în egală măsură pe solidaritate socială, cât și pe principiul identificării necesităților persoanelor aflate în dificultate. În același timp, PLDM pledează pentru un sistem de protecție socială care creează premise pentru incluziunea socială a categoriilor vulnerabile și de motivarea dependenței sociale. Finalitatea sistemului de protecție socială este oferirea unui sprijin în funcție de problemele și capacitățile persoanelor care apelează după ajutor.

Astfel, pentru fortificarea unui sistem de protecție socială echitabil și eficient, PLDM va realiza un set de reforme la toate nivelurile.

Promovarea măsurilor de eficientizare și stabilizare financiară a fondurilor de asigurări sociale prin creșterea numărului de contribuabili, care include în sistemul de evidență toate categoriile de angajați, inclusiv cele din agricultură. Pentru a atenua discrepanța dintre contribuțiile angajaților în agricultură și a primelor de care ei beneficiază, vor fi introduse codurile de evidență individuală a fiecărui contribuabil.

Perfecționarea continuă a mecanismelor de testare individualizată a veniturilor, a nivelului de trai al tuturor categoriilor de cetățeni, ceea ce va permite raționalizarea sistemului de redistribuire a prestațiilor sociale non-contributive. Consolidarea mecanismelor de asigurare socială a angajaților din agricultură. Unificarea criteriilor de pensionare, fără privilegii acordate diferitor categorii de demnitari de stat și grupuri profesionale. Introducerea graduală a pilonilor suplimentari a bugetelor de asigurări sociale, a fondurilor private de pensii asigurate de stat. Mecanisme și volumul plăților pentru asigurări sociale va fi bazat pe principiul transparenței și egalității. Promovarea acțiunilor de încurajare a încrederii contribuabililor în sistemul de pensionare din Republica Moldova, precum și diminuarea fenomenului plăților necontabilizate și salariilor plic.

Pentru ca prestațiile sociale să aibă un efect de reabilitare asupra categoriilor de cetățeni aflați în dificultate, PLDM va consolida și spori plățile destinate familiei și copilului, în baza mecanismului individual de evaluare a veniturilor și nevoilor sociale.

Consolidarea capacităților în domeniul asistenței sociale prin elaborarea hărților nevoilor sociale la nivel local, în baza cărora va fi elaborat programul pe termen lung privind crearea și finanțare a serviciilor profesionale de asistență socială la nivel comunitar. Această abordare va permite evitarea concentrării serviciilor de asistență socială și acoperirea geografică cu servicii sociale, promovarea asistenței sociale profesionale la nivel de comunitate, elaborarea unui mecanism de evaluare și monitorizare a activității asistenților sociali la nivel de comunitate. Totodată, pentru evitarea cheltuielilor publice excesive aferente creării serviciilor de asistență socială, este necesar de promovat modificările legislative și instituționale cu referință la procurarea de către APL a serviciilor oferite de ONG-uri – introducerea mecanismului de contractare socială.

PLDM pledează pentru incluziunea socială a persoanelor cu dezabilități, modificarea mecanismului de stabilire a dezabilității prin accentuarea capacității de muncă și nu a incapacității. Dezvoltarea serviciilor de reabilitare profesională a persoanelor cu dezabilități, precum și acțiuni de adaptare a mediului la nevoile lor – sunt condițiile de bază care ar permite integrarea socială, economică și educațională a persoanelor cu dezabilități.

PLDM pledează ferm pentru reducerea numărului de copii din instituțiile rezidențiale (case de copii, școli internați dezvoltarea serviciilor alternative de îngrijire a copiilor, a caselor de tip familial, asistenței parentale profesionale și centrelor comunitare pentru copii. Pentru a stopa practica instituționalizării copiilor, PLDM va opta pentru programe naționale de promovare a plasamentului familial și adopției. PLDM va sprijini elaborarea programelor de sprijin și reintegrare socială a tinerilor care au împlinit 18 ani și au ieșit din instituțiile de ocrotire rezidențială.

Dezvoltarea culturii fizicii și sportului

PLDM consideră necesară crearea unei strategii naționale de implementare în mentalul și comportamentul colectiv a cultului hikingului (drumeției) și a ciclismului. PLDM va insista ca aceste obiective să devină obligatorii în pentru sistemul educațional. Fiecare clasă de elevi va fi obligată o dată în lună să parcurgă un anume itinerar pe jos sau cu bicicleta. Școlile vor fi obligate să ofere cantinele și sălile de sport ca și asistență. Obiectivul major este dezvoltarea unui cult al mersului pe jos și al bicicletei. PLDM militează pentru dezvoltarea unei infrastructuri urbane pentru ciclism.

PLDM urmărește crearea unei mișcări sociale de anvergură care să propage un mod de viață sănătos, prin implicarea instituțiilor sportive și educaționale, ONG-urilor, autorităților și instituțiilor publice, donatorilor. În acest context, PLDM va contribui la elaborarea Programului național de dezvoltare a sportului și a culturii fizice, care va include realizarea competițiilor locale și zonale la diferite ramuri de sport pe diferite categorii de vârstă; campionate republicane între școlile, liceele și cluburile sportive pentru diverse categorii de vârstă; jocuri sportive ale elevilor și tinerilor; campionate naționale pentru sportivi veterani și invalizi.

PLDM va susține inițiativa privată pentru restabilirea, lărgirea rețelei de cluburi, secții și complexe sportive, reabilitarea terenurilor sportive, teritorii pentru odihna populației cu unități de deservire (cafenele, centre de agrement). Totodată, PLDM va crea un sistem de facilități agenților economici pentru încurajarea investițiilor în domeniul culturii fizice și a sportului.

Sportul de performanță și mișcarea olimpică reprezintă o modalitate de promovare a imaginii țării pe plan internațional. În acest context, PLDM va iniția un amplu proces de reformare a sistemului și mecanismului de susținere a sportului de performanță și a Mișcării Olimpice. Aceasta va fi realizată prin îmbunătățirea graduală a activității structurilor sportive, federațiilor și cluburilor; aplicarea de măsuri comune cu ministerele pentru îmbunătățirea activității cluburilor departamentale, creșterea nivelului de retribuire și crearea sistemului de facilități pentru sportivi. În așa mod, sportivii noștri vor fi cointeressați în atingerea unor performanțe cât mai mari la diferite evenimente sportive de talie regională, europeană și mondială.

Politici moderne de tineret

PLDM consideră că politica de tineret trebuie revitalizată, iar în acest domeniu rolul statului este de a stimula implementarea politicii de tineret. În acest sens, PLDM consideră acțiunile de tineret trebuie să se regăsească în toate domeniile statului. În acest sens, PLDM va urmări să sprijine ideea de cercetare a domeniului de tineret și de diversificare de proiecte pentru promovarea socială, politică și economică a tinerilor.

PLDM militează pentru intensificarea activităților de instruire non formală și alternativă și de cooperare europeană în domeniul de tineret. În același timp, PLDM va susține racordarea la programele comunitare și globale de mobilități ale tinerilor prin participarea activă și

voluntară la acestea. PLDM sprijină ideea instituirii programelor de voluntariat comunitar cu participarea voluntarilor din statele europene.

La baza politicilor de tineret va fi educarea cetățeanului liber și activ, iar problemele de sănătate, educație, protecție socială și angajare în muncă ce afectează viața tinerilor vor fi abordate în special prin diverse tipuri de programe, acțiuni, care vor include:

- Perfecționarea cadrului legal pentru a facilita participarea tinerilor în luarea deciziilor la nivel comunitar și național, precum și a spori accesul la studii de calitate, a spori asistența statului pentru tinerii cu oportunități limitate; a implica tinerii în dezvoltarea micului business, etc.;
- Promovarea programelor de participare și cetățenie democratică, care vor include accesul tinerilor la luarea deciziilor, educația pentru cetățenia activă și asocierea tinerilor pentru soluționarea problemelor care îi afectează;
- Dezvoltarea serviciilor calitative de informare, educație non-formală, timp liber, sănătate. Serviciile se vor dezvolta ținând cont de accesul nelimitat, calitatea înaltă și respectarea confidențialității și interesului beneficiarilor. Autoritățile publice locale vor fi încurajate și susținute să creeze, în parteneriat cu tinerii și organizațiile de tineret, cluburi sportive, centre culturale, biblioteci electronice etc., care vor contribui la sporirea calității vieții tinerilor și accesului lor la informații, în special pentru tinerii din mediul rural și orașele mici;
- Dezvoltarea programelor de educație pentru sănătate a adolescenților și tinerilor. Se va pune un accent sporit pe conștientizarea de către tineri a necesității comportamentului sănătos, pe diminuarea consumului de alcool, tutun, prevenirea consumului de droguri și preîntâmpinarea infectării cu HIV/SIDA;
- Programe de coeziune și incluziune socială a tinerilor vor fi implementate pentru a facilita accesul tinerilor la viața profesională. Vor fi promovate programe de educație și orientare profesională, de încurajare a angajatorilor pentru angajarea tinerilor profesioniști;
- Crearea premiselor de implicare a tinerilor în dezvoltarea economică a țării. Se vor crea condiții pentru dezvoltarea practicilor antreprenoriale în mediul tinerilor prin oferirea de credite preferențiale, facilități fiscale etc. Se vor crea condițiile adecvate ca tinerii să devină și generatori de locuri de muncă;
- Dezvoltarea programelor de susținere a tinerilor familii pentru îmbunătățirea condițiilor de trai și educație a copiilor prin creditarea pentru procurarea sau construirea spațiului locativ, acordarea de suport financiar pentru creșterea copiilor;
- Instituirea fondului de creditare a tinerilor pentru studii în instituțiile universitare din țară și în universitățile europene. Înființarea fondurilor de stat pentru susținerea tinerilor dotați și cointeresarea lor de angajarea în țară după finalizarea studiilor.

Toate obiectivele enumerate reprezintă angajamentele PLDM în contextul sprijinirii dezvoltării multilaterale a tinerilor.

Protecția mediului natural

PLDM își propune armonizarea legislației naționale de mediu la directivele Uniunii Europene și includerea compartimentului de mediu în acordul de asociere la Uniunea Europeană. În același timp, PLDM va susține extinderea cooperării internaționale în domeniul protecției mediului și atragerea investițiilor în acest domeniu prin asigurarea implementării prevederilor tratatelor internaționale.

PLDM consideră necesară consolidarea potențialului instituțional și managerial.

PLDM pledează pentru implicarea unui număr cât mai mare de cetățeni în activități de mediu, conștientizând astfel importanța problemelor de mediu și ecologie la nivel regional și global. Totodată, PLDM consideră necesar elaborarea Curriculei ecologice preuniversitare,

universitare, postuniversitare cu scopul implicării cât mai pregnante a publicului larg în problemele de mediu. PLDM promovează realizarea campaniilor naționale de educare și sensibilizare pentru ecologie și dezvoltare durabilă.

Reducerea impactului negativ asupra mediului, resurselor naturale și sănătății populației

PLDM consideră absolut necesară aplicarea tehnologiilor performante și non-poluante pentru colectare separată, prelucrare, neutralizare și eliminare a deșeurilor; asigurarea controlului depozitării deșeurilor în locurile autorizate de către organele de supraveghere și control de stat, la obiectele monitorizate și exploatate conform cerințelor minime și schemei tehnologice tipice.

În Republica Moldova, va rămâne o prioritate asigurarea cu apă potabilă a populației din spațiul rural. PLDM își propune de a asigura cu apă potabilă către anul 2022 a 75% din populația rurală și 90% din cea urbană.

PLDM va promova Campania de conservare a biodiversității pentru un deceniu (anii 2019-2029), inventarierea și pașaportizarea potențialului fondului existent de arii naturale protejate de stat și perfecționarea sistemului de management al acestora (structură instituțională, planuri de management și planuri de monitoring).

PLDM pledează pentru utilizarea rațională și protecția subsolului. Este necesară o Concepție națională privind gestionarea durabilă a resurselor minerale. PLDM își propune în mod prioritar implementarea și dezvoltarea sistemelor de prevenire a inundațiilor și dezastrelor naturale prin atragerea de proiecte cu finanțare europeană.

Totodată PLDM consideră necesară elaborarea și promovarea **Regulamentului și**

Programului de funcționare a Sistemului național de monitoring ecologic, consolidarea capacităților sistemului național de monitoring și prevenire a efectelor dezastrelor naturale de origine hidrometeorologică prin aplicarea tehnologiilor informaționale performante (echipament modern procurat și instalat); fortificarea sistemului național de monitoring al calității mediului; automatizarea și fortificarea rețelei hidrologice a râului Prut și fluviului Nistru; majorarea nivelului de siguranță a digurilor de protecție prin realizarea lucrărilor de reparație și exploatare în volum necesar a acestora.

Utilizarea durabilă a resurselor forestiere

Suprafața împădurită a Republicii Moldova constituie 12 la sută din teritoriu, cu un total de 410,2 mii de hectare. Pentru comparație în țările UE media este aproximativ 44 la sută. Dacă excludem zona de centru, gradul de împădurire este de 6-7 la sută.

În domeniul silviculturii, PLDM optează pentru creșterea ariilor împădurite, până la media europeană. Prioritar vor fi restabilite fâșiile forestiere de protecție pe toată lungimea lor, iar terenurile degradate vor fi împădurite.

Concomitent cu aceasta, PLDM va promova mecanisme și instrumente de administrare a silviculturii și cinegeticii, racordate la tendințele internaționale de dezvoltare social-economică, dezvoltarea durabilă a sectoarelor forestier și cinegetic, protecția/paza pădurilor și faunei, menținerea și conservarea biodiversității, formarea profesională și asigurarea accesului la educație ecologică și forestieră.

De asemenea, managementul forestier va fi subordonat nemijlocit numai intereselor naționale durabile, orientat spre tradițiile naționale și obiectivele silviculturii și bazat pe principii ecologice.

PLDM pledează pentru actualizarea cadrului instituțional în vederea implementării în mod unitar și susținut a Strategiei de dezvoltare a sectorului forestier, dezvoltarea cadrului de reglementare. Este necesară restructurarea gospodăriei silvice în scopul asigurării gestionării durabile a fondului forestier, extinderii terenurilor cu vegetație forestieră pentru

dezvoltarea localităților rurale, reducerea sărăciei, asigurarea echilibrului ecologic, ameliorarea peisajului național și a condițiilor de trai, contribuind la dezvoltarea durabilă a Republicii Moldova.

Cooperare transfrontalieră sporită

Cooperarea Transfrontalieră este o prioritate-cheie a Instrumentului European de Vecinătate și Parteneriat al Uniunii Europene, care permite o relație privilegiată cu vecinii, cu o focalizare mai bună a eforturilor legate de dezvoltarea socio-economică, cu obținerea posibilității de acces pe piața internă și integrarea în cadrul altor politici europene.

În acest context, PLDM, va susține și promova o implicare mai activă a autorităților publice centrale și locale pentru fructificarea oportunităților de cooperare transfrontalieră, inclusiv în cadrul celor 3 euroregiuni (Prutul de Sus, Siret – Prut – Nistru și Dunărea de Jos) la care fac parte localitățile din Republica Moldova.

De asemenea, PLDM consideră necesar conjugarea tuturor eforturilor pentru crearea și dezvoltarea euroregiunii Nistru, care va include raioanele Florești, Dondușeni, Șoldănești, Soroca, Camenca din Republica Moldova și regiunea Vinița din Republica Ucraina.

Euroregiunea Nistru va reprezenta astfel și un element important în perspectiva soluționării conflictului transnistrean datorită pârghiilor de fortificare a relațiilor dintre autoritățile administrației publice locale, de pe ambele maluri ale Nistrului.

În viziunea PLDM, Strategia Dunăreană reprezintă o posibilitate unică de a contracta proiecte cu finanțări din fonduri structurale, pentru cele 4 axe prioritare ale Strategiei: conectivitatea (transport intermodal, cultură și turism, rețele de energie), protecția mediului (managementul resurselor de apă, protecția biodiversității și managementul riscurilor), creșterea prosperității regiunii Dunării (educație, cercetare, competitivitate) și îmbunătățirea sistemului de guvernare (capacitate instituțională și securitate internă) oferă mari perspective care trebuie utilizate în beneficiul cetățenilor prin elaborarea și implementarea proiectelor prioritare pentru țară.

Astfel, proiectele transfrontaliere prioritare pentru Republica Moldova, în viziunea PLDM, țin de mai multe domenii, inclusiv:

1. construcția liniilor electrice peste Prut și a gazoductului Iași-Ungheni pentru conectarea RM la circuitul energetic european și diversificarea resurselor energetice.
2. construcția, amenajarea podurilor peste râul Prut (Leova-Bumbăta și Grozești, Nisporeni) și platformei pentru depozitarea mărfurilor Cantemir-Fălciu
3. dezvoltarea infrastructurii portului fluvial Giurgiulești și restabilirea navigației pe râul Prut
4. construcția și amenajarea adecvată a aeroporturilor Cahul și Bălți
5. dezvoltarea sistemului planificării spațiale în cadrul euroregiunilor și a clusterelor economice transfrontaliere
6. crearea parcurilor naturale internaționale în baza ariilor și rezervațiilor naturale existente – Delta Dunării, Pădurea Domnească, Prutul și Nistrul Inferior
7. schimburi culturale și educaționale între cetățenii din România, Ucraina și Republica Moldova pentru dezvoltarea capacităților intelectuale și consolidarea legăturilor istorice, culturale și sociale
8. lansarea Indicatorului de măsurare a nivelului de cooperare transfrontalieră a Republicii Moldova UE la frontieră
9. dezvoltarea sistemului de prevenire și monitorizare a situațiilor de urgență de pe r. Prut și Nistru
10. implementarea proiectelor de management ecologic

11.formarea sistemelor informaționale comune în cadrul euroregiunilor.O integrare mai puternică între UE și Republica Moldova are un rol crucial în asigurarea unui nou cadru pentru dezvoltarea economică. Cooperarea transfrontalieră fiind vitală pentru stabilitate, creștere și dezvoltare în Europa, inclusiv și pentru Republica Moldova.

DECUPLAREA DE MODERNITATE

Republica Moldova este cea mai săracă țară din Europa. Cu toate acestea nu doar sărăcia este problema noastră cea mai mare. O problemă mult mai complicată este decuplarea noastră de modernitate. Rămânerea noastră în urmă, sub aspect tehnologic, dar și civilizațional va agrava și mai mult problemele interne, cum sunt sărăcia și depopularea. Republica Moldova este o țară răvășită de crize politice, corupție, monopoluri și incompetență. A venit timpul când trebuie să recunoaștem deschis că suntem într-o situație catastrofală și avem nevoie de reforme profunde, ieșite din tipar, pentru a readuce Republica Moldova pe linia de plutire.

Avem nevoie să regândim fiecare domeniu al activității noastre și să acționăm hotărât și cu migală. Vom fi obligați să stârpim corupția întrun termen cât se poate de scurt, acționând cu maximă hotărâre și fără menajamente. Orice persoană condamnată pentru acte de corupție va trebui să suporte confiscarea integrală a averii. Va trebui să revedem procesul de privatizare și să reîntoarcem în circuitul de producție întreprinderile distruse. Va trebui să investim în noi tehnologii, și să replanificăm întreaga economie în funcție noi realități.

Republica Moldova are nevoie de un salt tehnologic uriaș pentru a șterge un handicap de cel puțin 30 de ani de dezvoltare, pentru a reuși să ajung la nivelul minim european. Miza noastră prioritară pentru următorul deceniu trebuie să fie educația și modernizarea țării. Sistemul educativ trebuie orientat spre obiectele reale. Doar print-o educație tehnică de calitate putem reface handicapul tehnologic.

PLDM consideră că integrarea Republicii Moldova în spațiul civilizațional european este unica modalitate de depășire a situației catastrofale în care se află țara.

Statul de țară candidat la aderare.

PLDM este ferm convins de faptul că civilizația europeană reprezintă reperul fundamental pentru efortul de modernizare internă și pentru integrarea instituțională. Aderarea la Uniunea Europeană reprezintă nu doar un obiectiv de importanță prioritară, ci constituie și o sursă inepuizabilă de inspirație în procesele de transformări politice și economice.

PLDM pledează pentru onorarea angajamentelor asumate de către Republica Moldova în Acordul de Asociere, inclusiv în ce privește guvernarea democratică, respectarea drepturilor omului, dezvoltarea unei economii de piață eficiente.

PLDM considera sarcina sa și obiectivul primordial de politică internă și externă este obținerea statului de candidat la aderare la Uniunea Europeană.

PLDM se pronunță în favoarea intensificării dialogului și cooperării cu statele membre ale Uniunii Europene în vederea dinamizării reformelor politice, economice, sociale și juridice orientate spre alinierea la standardele europene în vederea obținerii statutului de candidat pentru aderare la UE.

PLDM consideră că este necesară implicarea activă a întregii societăți, a tuturor forțelor politice și a actorilor externi relevanți în vederea transformării Republicii Moldova într-un stat european cu o perspectivă reală de aderare la UE și va depune toate eforturile pentru atingerea acestui obiectiv. Totodată, se impune valorificarea plenară a oportunităților oferite de Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană, atât pe dimensiunea bilaterală, cât și multilaterală. În raport cu acest aranjament, PLDM va continua să pledeze pentru evaluarea

performanțelor Republicii Moldova în baza criteriilor de diferențiere, a meritului propriu și principului “mai mult pentru mai mult”.

În acest context este fundamentală adoptarea și promovarea valorilor și normelor europene în toate domeniile de activitate a societății, inclusiv prin onorarea angajamentelor asumate în cadrul Consiliului Europei.

PLDM este ferm convins de necesitatea creării condițiilor adecvate pentru asocierea politică și integrarea economică în UE prin realizarea Acordului de Asociere.

PLDM pledează pentru o cooperare sectorială extinsă cu UE. În particular, este esențială asigurarea securității energetice a țării, inclusiv prin utilizarea instrumentelor de care dispune UE, prin integrarea în piața energetică europeană și prin realizarea neîntârziată a proiectelor de interconexiune.

PLDM va sprijini, în continuare, semnarea declarațiilor politice pentru integrare europeană cu statele membre ale UE și va încuraja, totodată, o interacțiune activă cu instituțiile europene, în particular Consiliul, Comisia Europeană și Parlamentul European. De asemenea, PLDM va susține activitatea Grupului pentru Acțiunea Europeană a Republicii Moldova.

Politica externă

PLDM consideră fundamentală promovarea unor relații reciproc avantajoase și edificarea unor parteneriate aprofundate, cu valențe strategice, cu țările vecine, România și Ucraina și cu țările de interes prioritar, în particular cu statele membre ale UE, Statele Unite ale Americii și Federația Rusă.

România are un rol deosebit în procesul de integrare europeană a Republicii Moldova. PLDM susține utilizarea activă a mecanismelor de interacțiune în domeniul integrării europene, menite să asigure transferul de experiență acumulat de România în domeniu, inclusiv pe linia armonizării legislației și implementării acquis-ului comunitar, conform Declarației de Parteneriat Strategic European.

PLDM va contribui la valorificarea deplină a potențialului de cooperare cu România, prin aprofundarea dialogului politic, economic, cultural și științific și prin eficientizarea mecanismelor și instrumentelor de cooperare în toate domeniile de interes reciproc.

PLDM se pronunță în favoarea intensificării dialogului politic bilateral cu Ucraina și relansarea mecanismelor de cooperare și consultare în domenii de interes comun: aprofundarea cooperării economice, reglementarea conflictului transnistrean; integrarea europeană, securitatea energetică, cooperarea regională și internațională. În particular, este necesară intensificarea cooperării cu Ucraina în cadrul formatului de negocieri „5+2”, precum și a mecanismelor bilaterale moldo-ucrainene și trilaterale Moldova – Ucraina – UE pentru securizarea frontierei și reglementarea politică durabilă a conflictului transnistrean. PLDM pledează pentru extinderea multidimensională a raporturilor cu SUA și evidențiază necesitatea menținerii sprijinului partenerilor americani pentru suveranitatea și integritatea teritorială a Republicii Moldova, pentru consolidarea sa ca stat independent, suveran și democratic, capabil să contribuie la securitatea și stabilitatea pe plan regional și european. Aprofundarea cooperării cu SUA va fi impulsionată în continuare, în baza Acordului bilateral aprofundat în domeniul investițiilor și a altor documente bilaterale relevante și scoaterea Republicii Moldova de sub incidența Amendamentului Jackson-Vanik.

PLDM consideră că dezvoltarea relațiilor cu Federația Rusă trebuie să se desfășoare în baza principiilor prevăzute în Tratatul politic de bază moldo-rus, semnat în 2001 și prelungit în 2011, iar edificarea relațiilor bilaterale să se producă pe principiile egalității suverane, respectului mutual și cooperării reciproc avantajoase.

Este necesară fortificarea dialogului politic bilateral și a relațiilor economice, bazate pe pragmatism, previzibilitate și respectarea intereselor reciproce. PLDM pledează pentru finalizarea procesului de retragere a trupelor și armamentelor, precum și pentru intensificarea cooperării cu partenerii ruși, în cadrul mecanismelor consacrate de negocieri, în vederea identificării unei soluții cuprinzătoare și viabile a conflictului transnistrean, în condițiile respectării suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova.

PLDM este ferm convins de necesitatea aprofundării relațiilor politice, economice și culturale cu statele-membre ale Uniunii Europene, inclusiv prin intensificarea demersurilor politico-diplomatice în vederea obținerii recunoașterii de către statele membre ale UE a perspectivei europene a Republicii Moldova. Aceasta include cooperarea cu fiecare dintre statele UE, îndeosebi pe domenii sectoriale de interes comun și în cadrul programelor comunitare, pentru facilitarea obținerii de către Republica Moldova, a statutului de țară candidat la aderare.

PLDM pledează pentru fortificarea relațiilor bilaterale cu partenerii europeni, în particular cu Germania, Franța, Marea Britanie, Italia, Suedia, Austria, Belgia și Olanda, dar și pentru consolidarea relațiilor cu noile state-membre ale Uniunii Europene și valorificarea plenară a asistenței oferite pe linia integrării europene, inclusiv prin transferul experienței specifice acumulate de statele respective în domeniul menționat.

PLDM consideră importantă aprofundarea relațiilor cu Azerbaidjan și Georgia, din perspectiva intereselor comune pentru reglementarea conflictelor și pentru dezvoltare democratică și economică în spațiul GUAM și în arealul Mării Negre. De asemenea, este relevantă dezvoltarea relațiilor de cooperare cu China, Japonia, India, Turcia și Coreea de Sud, cu alți actori globali și regionali în ascensiune sau state cu economii emergente.

Cooperarea cu organismele internaționale

PLDM se pronunță în favoarea intensificării cooperării politice, de securitate și comercială cu/în cadrul organizațiilor din regiunea Europei Centrale, de Sud Est, arealul Dunării și Mării Negre, la care Republica Moldova este parte, de asemenea, fiind necesară consolidarea relațiilor de parteneriat cu OTAN.

În contextul cooperării cu organismele internaționale, PLDM pledează pentru intensificarea dialogului cu ONU, OSCE și Consiliul Europei pentru promovarea obiectivelor de integrare europeană, democratizare și modernizare, restabilirea integrității teritoriale și consolidarea suveranității și independenței țării.

PLDM pledează pentru o diplomatie economică activă pe filieră comercială, investițională și de asigurare a securității energetice. Este necesară facilitarea și stimularea dezvoltării relațiilor economice cu alte state și promovarea intereselor economice naționale, cu un accent deosebit pe promovarea exporturilor și competitivității companiilor și produselor moldovenești, atragerea de investiții, capital străin și know-how, consolidarea, extinderea și recuperarea pozițiilor pe piețele externe.

PLDM consideră prioritară facilitarea participării Republicii Moldova la cooperarea regională în domeniul energetic, precum și la proiectele energetice importante pentru Europa Centrală și de Sud Est și din arealul Mării Negre, care include interconectarea sistemului național energetic și de transport al gazelor naturale cu cel european.

PLDM insistă asupra simplificării activităților și procedurilor consulare, în particular documentarea cetățenilor peste hotare, asupra semnarea acordurilor de protecție socială a comunităților importante de cetățeni ai Republicii Moldova.

Dezvoltarea capitalului uman. Renaștere prin educație

PLDM consideră că educația este primordială pentru redresarea economică și socială a Republicii Moldova. PLDM pledează pentru ca domeniul educațional să capete și o dimensiune transversală a politicilor publice.

Totodată, PLDM urmărește crearea unei platforme naționale pentru o educație modernă și europeană. Pentru susținerea adecvată a domeniului educațional, PLDM va insista pe reforma totală a sistemului de educație.

Sistemul educațional trebuie reorientat spre științele reale, cu aplicații practice în robotică și inventică. Liceele trebuie să ofere și o profesie. În mediul rural este nevoie de licee agricole.

În domeniul învățământului preuniversitar, PLDM va întreprinde măsuri consistente vizând (a) eficientizarea procesului instructiv-educativ prin punerea în echilibru a principiului interacțiunii academice la cel al pregătirii pentru viață, (b) asigurarea accesibilității educației pentru toți cetățenii Republicii Moldova și, în mod special, asigurarea accesului la educația timpurie pentru toți copiii de vârstă preșcolară, (c) eficientizarea utilizării alocațiilor financiare, îmbunătățirea bazei tehnico-materiale, asigurarea unui randament educațional înalt și oferirea unei remunerații adecvate angajaților din sectorul educației, (d) promovarea educației incluzive pentru antrenarea tuturor copiilor cu nevoi speciale sau/și cu dizabilități în activități cu caracter instructiv-educativ, (e) diversificarea și intensificarea educației extra curriculare și (f) asigurarea congruenței între educația formală, non formală și cea informală. PLDM consideră că numărul universităților este exagerat de mare. Numărul lor trebuie redus la nevoile economiei moldovenești, iar calitatea studiilor să corespundă cerințelor pieței. Atât colegiile cât și universitățile trebuie grupate după specializare și create grupuri universitate cu puternice resurse pentru cercetare.

Astfel colegiile vor deveni prima treaptă universitară. Masteratul și doctoratul se vor face în universități și vor ținti abilități practice și de cercetare.

PLDM vede învățământul superior ca fiind un pol de dezvoltare, de inovare și de afirmare a Republicii Moldova în Spațiul European al Învățământului Superior. În această ordine de idei, cu luarea în considerare a principiilor care derivă din Declarația de la Bologna, din Comunicatele de la Praga și de la Berlin, PLDM va opta cu consecvent pentru:

- punerea în aplicare a conceptului de autonomie universitară, care va presupune revigorarea puterii decizionale a instituțiilor de învățământ superior în ceea ce privește organizarea internă, administrativă, și financiară
- racordarea normei didactice a cadrelor didactice din învățământul superior la normele existente în practica avansată a statelor europene
- optimizarea sistemului de învățământ superior în scopul eficientizării unităților educaționale, rentabilizării resurselor bugetare și integrării în circuitul academic european
- participarea studenților în guvernarea învățământului superior
  - instituirea spiritului de concurență/competitivitate academică (clasificarea tuturor instituțiilor de învățământ după un criteriu unic de performanță academică; introducerea rating – ului instituțional; revizuirea – după fiecare sesiune de examene – a listelor de deținători ai burselor de stat etc.)
- dezvoltarea dimensiunii sociale a învățământului superior (în vederea întăririi coeziunii sociale și reducerii inegalității sociale și de gen)
- organizarea dialogului și dezvoltarea parteneriatelor cu toți actorii implicați în viața socială și cea economică (în mod special, prin colaborarea cu institutele sectorului asociativ și prin realizarea principiilor învățământului profesional dual)

- crearea unui mecanism viabil de angajare a absolvenților instituțiilor de învățământ superior în câmpul muncii.
- creșterea accesului la învățământ superior prin oferirea de oportunități egale tuturor categoriilor sociale, în special celor subreprezentate.

PLDM va promova ideea potrivit căreia instituțiile de învățământ superior sunt organizații antreprenoriale, cu o largă responsabilitate publică pentru serviciile prestate. În acest sens, PLDM susține crearea unui sistem de agenții autonome pentru: acreditarea programelor de studii, finanțarea programelor de studii și de cercetare, finanțarea mobilităților de studii și de cercetare, evaluarea calității procesului de învățământ și al celui de cercetare în învățământ.

PLDM va milita pentru reformarea procesului de admitere în sistemul de învățământ superior și va susține dezvoltarea unor programe adecvate de finanțare a activităților de studii prin acordarea de granturi și credite preferențiale garantate.

PLDM consideră că cercetarea și învățământul superior trebuie să reprezinte un tot întreg. Pornind de la acest deziderat, PLDM va sprijini amplificarea cooperărilor și parteneriatelor între instituțiile de învățământ superior autohtone și cele din străinătate pe dimensiunea cercetării avansate.

Școlile profesionale (pentru domeniile tehnice), de asemenea, trebuie incluse în acest circuit, pentru a sincroniza sectorul de producție cu inovațiile din cercetare.

PLDM militează pentru reconsiderarea învățământului secundar-profesional. Pe acest versant, PLDM va susține dezvoltarea acestuia prin renovarea infrastructurii, modernizarea curriculum-ului, formarea adecvată a cadrelor didactice și prin impulsivitatea creării de conexiuni dintre piața forței de muncă și instituțiile de învățământ secundar-profesional.

PLDM va sprijini mecanismul de accesare continuă a nivelurilor de studii: de la nivelul secundar-profesional la nivelul superior. PLDM va promova constant principiul racordării programelor de studii la nivelurile secundar-profesional și superior la necesitățile pieței muncii. PLDM este convins că în felul acesta economia moldovenească va obține un imbold teoretic și o puternică asistență pentru dezvoltare.

PLDM va opta pentru creșterea numărului de burse, oferite de către stat, în cele mai prestigioase universități din străinătate, pentru cei mai buni absolvenți din țară. Scopul acestei acțiuni este stoparea exodului de creiere și reintegrarea lor în economia moldovenească.

PLDM va miza pe dezvoltare sectorului IT, ca unul de perspectivă și ca un potențial motor de dezvoltare economică. Acest lucru presupune adaptare sistemului educațional cu puternic accent pe științele reale. PLDM va dezvolta o strategie specială pentru creșterea nivelului de pregătire a profesorilor de matematică și fizică pentru școlile moldovenești.

PLDM va promova dezvoltarea cadrului legislativ în concordanță cu recomandările și prevederile structurilor pan-europene, regionale și comunitare din domeniul educațional. Mergând pe această dimensiune, PLDM va contribui la europenizarea educației autohtone prin mărirea considerabilă a schimburilor de experiență și de promovare a practicilor de calitate. PLDM consideră că, pentru europenizarea educației autohtone, este imperios necesară o implementare plenară a prevederilor Agendei Lisabona.

PLDM va stimula promovarea educației autohtone în spațiul european prin mobilități academice și de cercetare. PLDM pledează pentru dezvoltarea parteneriatului strategic în domeniul educațional și de cercetare între Republica Moldova și România. PLDM va întreprinde măsurile necesare creării unui program regional de mobilități academice.

PLDM va pleda pentru promovarea educației pe tot parcursul vieții și va stimula valorificarea educației non formale și informale. Totodată, PLDM va susține inițiativele de formare și instruire alternativă și integratoare a cetățenilor Republicii Moldova, indiferent de vârstă, sex, grup etnic, regiune de origine. În acest sens, PLDM consideră necesară crearea unei agenții autonome de acreditare a programelor de formare continuă, non formală și alternativă și de certificare a competențelor și aptitudinilor dobândite.

Societatea informațională – imperativul dezvoltării

Republica Moldova are o posibilitate reală de a atinge un grad înalt de dezvoltare economică, comparabil cu țările avansate din Europa și lume numai în condițiile în care va ști să valorifice oportunitățile oferite de dezvoltarea tehnologiilor și inovațiilor, în primul rând a celor informaționale și de comunicare. Fiind la guvernare, PLDM a creat Centrul de Guvernare Electronică, Comisia Națională pentru e-Transformare și a promovat și a adoptat Programul Strategic de Modernizare Tehnologică a Guvernării. Astfel, au fost stabilite premisele unei guvernări performante, dinamice și mai aproape de nevoile reale ale cetățenilor.

Prin valorificarea tuturor oportunităților oferite de e-Guvernare, PLDM va continua promovarea digitalizării serviciilor publice urmărind sporirea accesului cetățenilor, dar și sporirea calității acestora. Totodată, digitalizarea și re ingineria proceselor operaționale în cadrul procesului de administrare publică va spori transparența procesului decizional, va simplifica birocrăția eliminând practicile învechite și redundante, contribuind direct la reducerea corupției.

Valorificarea deplină a dezvoltării tehnologice va permite creșterea capacității funcționarilor publici, va eficientiza activitatea de administrare, va reduce timpul utilizat pentru luarea deciziilor sporind calitatea actului de guvernare.

În scopul asigurării acestor obiective PLDM va promova Programul pentru un Guvern Deschis ce tinde spre publicarea online a tuturor datelor de interes public. Totodată, PLDM va asigura că toate serviciile publice sunt accesibile cetățenilor prin internet, telefonie mobilă, chioșcuri, terminale interactive, dar și prin metode tradiționale. De asemenea, va fi creată o platformă tehnologică nouă comună pentru instituțiile de stat și va fi lansat și permanent modernizat Portalul Guvernamental

Știință, cercetare și activitate inovațională

PLDM pledează pentru concentrarea sferei cercetării în universități. Instituirea unui asemenea cadru va asigura o creștere semnificativă a calității procesului de cercetare și inovare. PLDM optează pentru eficientizarea politicilor în domeniul cercetării științifice și al celui de activitate inovațională în baza principiului economiei bazate pe cunoaștere.

PLDM se pronunță în favoarea ralierei cadrelor legislativ și instituțional ale sectorului autohton de cercetare și inovare la standardele europene. În conformitate cu aceste standarde, sistemul de învățământ superior din Republica Moldova va trebui să ofere mai multe tipuri de servicii: de educație, cercetare, inovare și dezvoltare. Respectarea acestor standarde va contribui la stabilirea unei ierarhii în gama serviciilor prestate de către universități: universități care prestează servicii educaționale (asigurând instruirea la Ciclul I. Licență și Ciclul II. Masterat); universități care prestează servicii educaționale și de cercetare (primelor două cicluri li se adaugă Ciclul III: Doctorat); universități care prestează servicii de înaltă calitate educaționale, de cercetare, inovare și dezvoltare, care propun produse științifice care contribuie la dezvoltarea societății.

În viziunea PLDM, studiile universitare de Ciclul III (Doctorat) trebuie să devină un element structural comun domeniului învățământului superior și cercetării. Prin genul vizat de studii, învățământul superior din Republica Moldova va obține saliență atât în Spațiul European al Învățământului Superior, cât și în Spațiul European al Cercetării. Este evident faptul că o economie bazată pe cunoaștere nu poate deveni viabilă fără dezvoltarea și consolidarea – pe toate palierele posibile – a acestei stări de lucruri. Astfel, pentru PLDM, consolidarea cercetării din instituțiile de învățământ superior prin amplificarea cooperării și parteneriatelor în domeniul cercetării fundamentale și aplicative cu instituțiile și fondurile europene și internaționale devine unul din obiectivele prioritare, de rând cu grija sporită pentru echilibrarea celor trei forțe care asigură dezvoltarea cercetării științifice în Republica Moldova.

Promovarea economiei bazate pe cunoaștere este garanția pentru dezvoltarea durabilă a statului și asigurarea competitivității Republicii Moldova pe plan regional și mondial.

De asemenea, PLDM va acorda o atenție sporită:

- (a) implementării programelor de promovare a tinerilor cercetători și încurajarea repatrierii diasporei științifice moldovenești,
- (b) încurajării parteneriatului public-privat pentru realizarea de proiecte și activități de cercetare, în scopul dezvoltării capacității naționale de producere și asimilare a tehnologiilor avansate,
- (c) sensibilizării comunității de afaceri cu privire la cooperarea cu instituțiile din sfera științei și inovării
- (d) promovării cooperării științifice și tehnologice cu partenerii externi, inclusiv cu marile companii transnaționale (din țară și din străinătate), în vederea accederii la cercetarea avansată și la înalte tehnologii.

Infrastructură modernă – facilitarea drumului spre Europa. Transport modern și confortabil

PLDM va urmări susținerea infrastructurii și dezvoltării Republicii Moldova prin stabilirea unor condiții civilizate de trafic intern și internațional, care să asigure accesul tuturor localităților din țară și a zonelor izolate la rețele de transport. Este importantă afirmarea Republicii Moldova ca țară de tranzit și alinierea transportului autohton la cerințele europene de transport. PLDM pledează pentru gestionarea responsabilă a sistemului de transport, reabilitarea lui cu utilizarea noilor tehnologii, alinierea acestuia la cerințele pieței la capitolul viteză, confort, siguranța circulației, protecția mediului.

PLDM va urmări consolidarea și valorificarea capacităților existente prin reabilitarea infrastructurilor de transport, promovarea competiției între tipurile de transport, reorganizarea serviciilor de transport și îmbunătățirea calității acestora. PLDM va promova inițierea parteneriatelor publice-private durabile cu furnizori de servicii de transport în vederea descentralizării și îmbunătățirii serviciilor de transport public.

PLDM va stimula atragerea investițiilor și fondurilor europene în construcția coridoarelor de transport internaționale moderne: coridorul IX Pan – European, care leagă Finlanda cu Grecia și coridorul Budapesta – Odesa.

PLDM consideră că, având poziționarea la frontiera între Uniunea Europeană și Europa de Est, dar și prin intermediul politicii pro-active de promovare a transportului inter-modal, Republica Moldova poate deveni un centru al transportului din regiune, ce va permite dezvoltarea rapidă a centrelor de logistică, a infrastructurii și a activității de export-import al mărfurilor.

De asemenea, PLDM va opta pentru transmiterea drumurilor locale în gestiunea Administrației Publice Locale de nivelul doi, cu alocarea mijloacelor financiare corespunzătoare din fondul rutier, în vederea eficientizării planificării lucrărilor de reparație și întreținere, atragerii investițiilor pentru modernizarea drumurilor locale și armonizării cadrului legislativ și normativ la cerințele comunitare.

În scopul facilitării și optimizării activității de transport, PLDM va pune accent pe dezvoltarea cadrului legislativ în domeniul transportului auto de mărfuri și călători. Va fi revizuită politica în transportul auto de călători, cu scopul optimizării și îndeplinirii necesităților social-economice ale populației, precum și majorarea nivelului de securitate rutieră. Se va elabora un mecanism de facilitare și de atragere a investițiilor, în scopul renovării mijloacelor de transport pentru călători, în conformitate cu cerințele Uniunii Europene.

O rețea dezvoltată de drumuri calitative este o premisă necesară pentru orientarea investițiilor private locale și străine către regiuni și zone defavorizate. În acest sens, PLDM va asigura mijloace financiare suficiente pentru întreținerea rețelelor de drumuri deja existente prin majorarea substanțială a Fondului rutier, dar și va susține și stimula proiecte și programe de reabilitare și construcție de drumuri naționale și regionale.

Investitorii interni, dar și cei externi, vor fi atrași în astfel de programe și proiecte de importanță majoră, inclusiv și prin parteneriate publice-private și alte forme de finanțare. PLDM consideră necesară restructurarea Întreprinderii de Stat „Calea Ferată a Moldovei” în vederea modernizării și eficientizării activității acesteia, atragerea investițiilor în electrificarea, modernizarea și dezvoltarea rețelei de căi ferate.

Pentru dezvoltarea transportului naval, PLDM consideră necesară implementarea programelor de funcționalitate și dezvoltare a porturilor de mărfuri și de pasageri, crearea unei agenții de stat în domeniu și perfecționarea cadrului legal, dezvoltarea flotei comerciale a Republicii Moldova, precum și promovarea acțiunilor privind siguranța și protecția mediului ambiant.

PROVOCĂRI DE SECURITATE

Republica Moldova este un stat extrem de fragil din punct de vedere al securității. Nu doar problema transnistreană îl vulnerabilizează. Prima mare problemă este indecizia politică și lipsa unui concept care să elimine toate sursele de insecuritate. Societatea moldovenească este sfâșiată de dualitate. Republica Moldova are două Biserici Ortodoxe, efectiv două limbi de stat, partide politice care împart societatea între est și vest, un spațiu audiovizual pe care nu-l poate controla, și o confruntare mută între majoritate și minorități. PLDM insistă pe un concept care să elimine sursele de insecuritate, păstrând drepturile legitime ale tuturor părților. PLDM este ferm că acolo unde compromisul este imposibil, prevalează interesul securității naționale și al statului.

Sistemul de securitate și apărare

PLDM pledează pentru reformarea instituțiilor abilitate în conformitate cu normele europene, prin îmbunătățirea cadrului instituțional, organizatoric și funcțional al instituțiilor de menținere a ordinii publice, asigurare a securității și apărării. PLDM consideră primordială continuarea implementării eficiente a concepției de reformare a Ministerului Afacerilor Interne. În pofida faptului, că în domeniul afacerilor interne au fost efectuate acțiuni de reformare prin demilitarizarea instituției, care a cuprins perfecționarea cadrului legal al activității poliției și carabinierilor, delimitarea competențelor structurilor subordonate MAI, descentralizarea parțială a serviciilor polițienești la nivelul autorităților publice locale de nivelul al doilea, în ultimii trei ani s-au produs regrese substanțiale, care pun în primejdie

aceste instituții ale statului. PLDM constată cu îngrijorare derapajele de la cerințele unui stat de drept, fenomene de poliție politică, filare și urmărire camuflată a oponenților politici ai regimului, intimidări ai activiștilor partidelor de opoziție, cazuri de fabricare a dosarelor la comandă.

PLDM consideră necesară contracararea unor riscuri și amenințări cu care se confruntă Republica Moldova, inclusiv nereglementarea conflictului transnistrean, prezența unor trupe militare și paramilitare în afara controlului constituțional în raioanele de est, care prezintă riscuri de bază la adresa securității naționale. PLDM este convins de fezabilitatea transformării Republicii Moldova într-un stat care contribuie la securitatea regională și internațională prin participarea activă la Politica Europeană de Securitate și Apărare a UE și la operațiunile internaționale de stabilizare și menținere a păcii.

PLDM își exprimă opinia ca fiind absolut necesară elaborarea și implementarea unui concept modern de reformare a Serviciului de Informații și Securitate ce ar permite dezvoltarea durabilă a capacităților de îndeplinire a misiunilor sale. Un element fundamental în acest proces îl reprezintă depolitizarea Serviciului de Informații și Securitate în favoarea realizării unui plan de acțiuni menit să asigure interesele naționale ale Republicii Moldova, creșterea gradului de siguranță și protecție pentru cetățeni.

PLDM atrage atenția, că Republica Moldova nu dispune de "forțe armate" în sens tradițional, clasic (nu avem flotă aeriană și maritimă, nu avem trupe interne și nici de grăniceri, avem doar armata națională care are un efectiv și dotare la nivelul unei brigăzi fortificate/divizie clasice din armatele performante moderne). Aceste trupe nu sunt astăzi capabile să ofere un minim de rezistență în fața unui risc cu caracter militar sau să asigure apărarea constituțională a statului și poporului în caz de conflict armat sau război.

PLDM consideră, că Republica Moldova ca stat care are obligațiuni constituționale și angajamente internaționale privind securitatea și apărarea, are nevoie stringentă de reinstalarea unei viziuni cumulative privind "apărarea" prin existența și funcționarea unui "sistem național de apărare", cum au făcut-o toate statele din zonă afectate de revanșismul rusesc. PLDM consideră imperative următoarele componente de bază ale reformei Armatei Naționale:

1. Întregirea viziunilor strategice (elaborarea și adoptarea concepției și strategiei securității naționale; strategiei apărării naționale (substrategiei militare).
2. Modernizarea efectivă a Armatei Naționale, prin resurse proprii, dar și prin atragerea resurselor externe (instrumente: Inițiativa DCB, Dialogul Strategic cu SUA, acordurile bilaterale cu România, Polonia și Țările Baltice, cu Ucraina), care ar prevedea redisolocarea și construcția unor baze militare moderne, procurarea și înarmarea cu noi tipuri de armament, tehnică militară de producție vestică; dezvoltarea și reanimarea industriei militare (asamblarea/repararea vehiculelor și tehnicii militare de luptă, armamentelor ușoare și pieselor de artilerie, dar în mod special a munițiilor de diferite tipuri și calibre, în baza unor parteneriate și întreprinderi comune (în primul rând, cu întreprinderile specializate din România, Turcia, Cehia și Slovacia, Franța, Israel, SUA). În același timp, cât nu avem tehnică și armament nou, folosim la maximum ceea ce avem, reparăm și utilizăm. Astfel procedează majoritatea statelor din Alianța Nord-Atlantică, inclusiv SUA și România.
3. Profesionalizarea și specializarea pe specialități de "nișă" pentru efortul de apărare și securitate colectivă (în cadrul NATO, UE – PESAC, OSCE, ONU) – operațiuni și misiuni concrete, extrem de mult apreciate și finanțate, cerute.

4. Asimilarea conceptului german de "cetățean în uniformă" ca o nouă conceptualizare a rolului militarului în societatea modernă, avînd în vedere riscurile eminente și ipotetice.

PLDM se pronunță în favoarea implementării depline a Planului Individual de Acțiuni ale Parteneriatului Republica Moldova-NATO astfel încât aceasta să fie în măsură să răspundă adecvat amenințărilor la adresa securității naționale și, respectiv, în cooperare cu instituțiile relevante ale statelor partenere, la noile provocări care se manifestă pe plan global și regional.

PLDM susține plenar formarea capacităților necesare și implementarea întregului arsenal de instrumente ce țin de exercitarea controlului civil și democratic asupra sectorului de securitate națională, inclusiv prin extinderea posibilităților de coparticipare a mass-media și societății civile.

PLDM este convinsă că sistemul de apărare și securitate națională trebuie să se dezvolte în conformitate cu înțelegerea corectă, adecvată și adaptată la noile realități globale și regionale a noțiunii constituționale de neutralitate. Acest principiu nu poate sub nicio formă a fi folosit împotriva extinderii cooperării noastre cu NATO și să fie un impediment în ancorarea Republicii Moldova la noul concept al Uniunii Europene de Apărare Europeană.

Unificarea țării – datoria morală a statului și a societății

PLDM consideră că reglementarea conflictului transnistrean trebuie promovată în baza unei abordări strategice și cuprinzătoare cu antrenarea tuturor instituțiilor de stat și a societății civile.

PLDM pledează pentru identificarea unei soluții noi în cadrul negocierilor. Scopul de bază al negocierilor este integrarea armonioasă a raioanelor de est în spațiul economic, informațional, politic, social și cultural al Republicii Moldova.

PLDM consideră fundamentală antrenarea cât mai largă în procesul de reglementare a conflictului transnistrean a partenerilor externi și a organizațiilor internaționale relevante.

PLDM consideră că urgentarea transformării actualei operațiuni de menținere a păcii într-o misiune multinațională de observatori civili sub mandat internațional este de natură să contribuie esențial în procesul de reglementare pașnică a conflictului.

PLDM insistă asupra retragerii forțelor militare străine și a celor paramilitare neconstituționale de pe teritoriul Republicii Moldova în conformitate cu prevederile Constituției Republicii Moldova, angajamentele internaționale existente, în particular cele asumate la Summit-ul OSCE de la Istanbul în 1999.

PLDM se pronunță în favoarea implementării măsurilor de încredere; intensificarea legăturilor inter-umane, antrenarea locuitorilor regiunii în procesele de transformare și europenizare a Republicii Moldova. Pentru menținerea unui dialog constructiv și consecvent cu reprezentanții de pe malul stîng al Nistrului trebuie continuate contactele de lucru la diferite nivele.

PLDM susține promovarea pe plan intern și extern a acțiunilor orientate spre asigurarea respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană și promovarea condițiilor necesare pentru înlăturarea tuturor barierelor existente în calea liberei circulații a persoanelor, bunurilor și serviciilor între cele două maluri ale Nistrului.

Diversificarea energetică

Scopul imediat al Republica Moldova este diversificarea furnizorilor de resurse energetice (gaz și derivate petrolier, energie electrică). Importurile necontrolate de gaze naturale pentru raioanele de est, achizițiile dubioase de energie electrică din această zonă, transformă

Republica Moldova într-un finanțator al regimului separatist, și îi crește datoria sa față de furnizori în pofida voinței sale.

PLDM pledează pentru diversificarea furnizorilor de gaze naturale și stabilirea unui regim clar de import pentru raioanele de est, cu controlul permanent al plăților.

Pentru a reduce riscurile, este necesară asigurarea controlului strict și transparenței în importul și consumul de gaz natural prin contorizarea totală a sistemului. Trebuie promovate pe scară largă tehnologiile industriale și casnice care permit economisirea, utilizarea eficientă și conservarea energiei. Totodată, este necesară modernizarea capacităților de generare a energiei electrice și termice, lucru posibil prin atragerea capitalului privat intern și extern în domeniul energetic.

În scopul sporirii securității energetice PLDM, va opta pentru diversificarea resurselor și surselor energetice, precum și crearea, concesionarea sau arendarea capacităților de stocare a resurselor energetice.

Republica Moldova trebuie să-și propună drept obiectiv atingerea a 25% de energie renovabilă pentru 2025. Acest obiectiv este unul realizabil, dacă vor fi elaborate și implementate politici publice potrivite cu acordarea de facilități fiscale și atragerea investițiilor străine în acest sector important.

Din aceste considerente, PLDM consideră necesară înființarea unităților de producere a energiei în baza biomasei, utilizarea energiei solare și eoliene, instalații cu ciclu închis de utilizare a apelor, etc. Crearea și utilizarea resurselor de energie regenerabilă va influența pozitiv asupra stării ecologice a țării, oferind oportunități pentru lansarea unor noi activități economice. Aceasta va crea un teren propice pentru exersarea și acumularea practicii de cooperare între afacerile private și sectoarele învățământ/cercetare, în scopul facilitării dezvoltării economice.

Unificarea mitropoliilor, ieșirea de sub tutela Patriarhiei Ruse

O sursă de insecuritate este existența a două Mitropolii Ortodoxe din cadrul a două Patriarhii – Rusă și Română. PLDM optează pentru unificarea Mitropoliilor și ieșirea de sub controlul Patriarhiei Ruse.

PLDM va insista pentru identificarea unei soluții interbisericești pentru a evita o confruntare între enoriași și cler.

Impunerea limbii române în societate.

PLDM optează pentru crearea unui câmp de presiune a limbii române și impunerea statului său de limbă oficială pentru administrație.

Cunoașterea limbii române trebuie să devină obligatorie pentru toate sferele de activitate socială, economică și politică.

PLDM va insista pe respectarea dreptului exponenților minorităților naționale la educație în limba maternă, dar nu va admite creșterea artificială a numărului de vorbitori, într-o altă limbă decât româna, din contul altor etnii. Acolo unde nu există școli pentru vorbitorii anumitor limbi, obligatorie este studierea în limba română.

PLDM optează pentru studierea intensă a limbii române în școlile alolingve. Vom cere ca examenele de promovare a treptelor, primară, gimnaziu și bacalaureat să se desfășoare exclusiv în limba română.

PLDM va insista ca mass-media să fie dominată de surse în limba română. Minoritățile etnice pot avea instituții media, dar va fi interzisă difuzarea masivă a presei din altă țară, pentru a evita dominația acestora pe piață.

PLDM va impune un control stric al importului de produse poligrafice (sub formă de recuzită școlară) pentru a evita marginalizarea limbii române. Aceasta nu înseamnă însă excluderea acestor operatori de pe piață ci conformarea lor unor norme stric stabilite.

PLDM va insista pe impunerea fiselor de inserție în limba română pentru medicamentele comercializate în farmacii.

PLDM va crea o agenție de comunicare publică care va avea ca scop protecția limbii române

Securizarea spațiului audiovizual.

Spațiul mediatic al Republicii Moldova este dominat și influențat de instituții specializate private și de stat din Federația Rusă, iar volumul conținutului în limba rusă este copleșitor. Republica Moldova a reușit să reglementeze, dar nu și să controlează spațiul său mediatic.

PLDM este conștient că audiovizualul în principal, ca și presa în general, s-a dezvoltat în mod haotic, fapt care a provocat o gravă problemă de securitate.

Spațiul mediatic este puternic influențat politic. Nici unul dintre posturile moldovenești de televiziune nu a apărut înafara cadrului politic. Aceasta explică și ușurința cu care media este implicată în bătăliile politice, dar mai ales insistența cu care se implică în impunerea agendei politice și manipularea cetățenilor.

PLDM va insista pe reformarea cadrului juridic de activitate a jurnaliștilor.

PLDM crede necesar crearea unui concept de dezvoltare a audiovizualului, folosind ca oportunitate trecerea la televiziunea digitală, și formarea multiplexelor. PLDM va pleda pentru ca rețelele naționale de distribuție, construite din bani publici, să fie oferite doar posturilor cu conținut exclusiv și original în limba română.

PLDM va pleda pentru o lege a protecției spațiului audiovizual, cu o puternică componentă de securitate.

ÎNCHEIERE

În calitate de partid de centru-dreapta, cu doctrină conservatoare europeană, Partidul Liberal Democrat din Moldova își va mobiliza în continuare eforturile și energia în serviciul intereselor cetățenilor Republicii Moldova și va rămâne deschis pentru colaborare cu exponenții curenților politici relevante la nivel de țară și cel european.

Temelia succesului PLDM o constituie unitatea de idei și soluții, spiritul de inițiativă, responsabilitatea, profesionalismul și parteneriatul. La acestea se adaugă prezentul Program, care reprezintă documentul politic strategic și vizionar ce întrunește toate inițiativele și ideile PLDM pentru realizarea intereselor principale ale țării.

În toate acțiunile sale, PLDM ascultă și consultă vocea cetățenilor, oferind soluții politice argumentate și perspectiva dezvoltării durabile. PLDM propune societății un nou pact politic, care are ca scop depășirea handicapului civilizațional, iar obiectivul de bază este obținerea statului de țară candidat la aderare la Uniunea Europeană pentru republica Moldova.

Partidul Liberal Democrat crede în viitorul european al Republicii Moldova, în puterea țării noastre de fi competitivă în spațiul european. Totodată, este importantă consolidarea securității Republicii Moldova și depășirea stării de dualitate și fortificarea, dezvoltarea și promovarea identității sale culturale românești. Prin participarea la inițiativele organizate sub egida Partidului Popular European, PLDM va promova în spațiul comunitar angajamentele asumate de partid față de cetățenii Republicii Moldova.

PLDM va intensifica activitatea de atragere de noi membri, reunificarea tuturor curenților, mișcărilor social-politice și partidelor de centru-dreapta, pentru ca forța și capacitatea PLDM să stopeze procesele migraționiste și depopularea, prin reformarea economiei moldovenești.

PLDM va promova sistematic integrarea tinerelor generații în formularea, realizarea și asumarea deciziilor, cât mai aproape de rolul lor social esențial. La fel, PLDM consideră necesară includerea mai activă a femeilor în sfera politică, economică și socială, în conformitate cu practica țărilor cu o democrație și economie avansată.

Partidul Liberal Democrat va promova dialogul cu partidele politice pentru a obține consensul pentru proiectele și soluțiile identificate în prezentul Program ca fiind de interes național, proiecte a căror realizare necesită continuitate și sprijinul întregii societăți.

Partidul Liberal Democrat propune cetățenilor Republicii Moldova o guvernare responsabilă a țării, capabilă să mobilizeze energiile tuturor membrilor societății, să fructifice toate realizările noastre comune și să promoveze valorile naționale, forța și capacitățile noastre pentru prosperitatea cetățenilor noștri.

Așa să ne ajute Dumnezeu!

09 septembrie 2018, Chișinău